ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 58ον. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 1922. Ἀριθ. 9.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

«Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη σας πλειότερον τῆς τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, δὲν θέλετε εἰσέλθει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». (Ματθ. ε'. 20).

Οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἦσαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οἱ διδάσκαλοι τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ οἱ ζηλωταὶ τῆς αὐστηρᾶς αὐτοῦ τηρήσεως. Οὗτοι ἐφήρμοζον τόσον αὐστηρῶς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου περὶ τηρήσεως τῆς ἡμέρας τοῦ Σαββάτου, ὥστε ἀπεδοκίμασαν τὸν Κύριον ἡμῶν, διότι ἐθεράπευσεν ἕνα παραλυτικὸν ἐν Σαββάτῳ καὶ διότι οἱ μαθηταί Του, ὁδοιποροῦντες διὰ τῶν σπαρτῶν, ἔκοψαν ὀλίγους στάχεις καὶ ἔφαγον αὐτούς, ἐνῷ ἦτο Σάββατον. Οὗτοι ἀπεδεκάτιζον τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον (δηλ. τὰ πλέον μικροσκοπικὰ καὶ εὐτελῆ χορταρικά), διὰ νὰ ἐκπληρώσουν αὐστηρῶς τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ δεκάτου· ἀλλὰ παρέβλεπον τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν. Ἐκαυχῶντο καὶ ἐπεδεικνύοντο διὰ τῆς νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης των καὶ διὰ τῶν μακρῶν προσευχῶν των εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς ὁδούς, καὶ ὅμως κατέτρωγον τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν ἀσπλάγχνως καὶ ἀσυνειδήτως.

*Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς ἐξεφώνησε κατ' αὐτῶν ἐκεῖνα τὰ «**οὐαί**», ἀποκαλέσας αὐτοὺς «τάφους ἀσβεστωμένους» καὶ «ὑποκριτὰς»—ἀνθρώπους, οἵτινες ἐφρόντιζον μόνον τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ποτηρίου νὰ καθαρίζουν, ἐνῷ τὸ ἐσωτερικὸν ἄφινον ἀκάθαρτον, τοῦτ' ἔστιν, ἐδίδασκον καὶ ἐφρόντιζον διὰ τὴν **ἐξωτερικὴν τυπικὴν συμμόρφωσιν πρὸς τὸ νεκρὸν γράμμα τοῦ Νόμου** καὶ παρημέλουν ἐντελῶς τὸ **πνεῦμα τοῦ Νόμου**, ἤτοι τὴν ἀγάπην καὶ τὸν καθαρισμὸν καὶ ἁγιασμὸν τῆς καρδίας. Διύλιζον τὸν κώνωπα καὶ κατέπινον τὴν κάμηλον.*

Εἰς ἄλλο μέρος λέγει ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς μαθητάς του: «Προσέχετε εἰς ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις εἶναι ὑπόκρισις» (Λουκ. ιβ'. 1). Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Μωϋσέως ἐκάθησαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα λοιπὸν ὅσα ἂν εἴπωσι πρὸς ὑμᾶς νὰ φυλάττητε, φυλάττετε καὶ πράττετε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ πράττετε, ἐπειδὴ λέγουσι καὶ δὲν πράττουσι. Διότι δένουσι φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα καὶ ἐπιθέτουσιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, δὲν θέλουσιν ὅμως οὐδὲ διὰ τοῦ δακτύλου αὐτῶν νὰ κινήσωσιν αὐτά. Πράττουσι δὲ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν διὰ νὰ βλέπωνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. κγ'. 2—5).

Τυπικότης καὶ **ὑποκρισία** εἰς τὴν θρησκείαν—αὐτὴ ἦτο, μὲ δύο λέξεις, ἡ δικαιοσύνη τῶν Γραμματέων καὶ **Φαρισαίων**; περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἡμῶν δηλοῖ, ὅτι ὅστις ἀρκεῖται μὲ τοιαύτην δικαιοσύνην δὲν θέλει εἰσέλθει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἀπέμεινεν ἔκτοτε ἡ λέξις **φαρισαϊσμὸς** πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἐννοίας ταύτης τῆς **ὑποκρισίας** καὶ **τυπικότητος** εἰς τὴν θρησκείαν.

Ἀλλὰ πῶς; Ὁ νόμος δὲν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ; Καὶ ἐάν τις ἐφύλαττεν αὐτόν, δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ; Δὲν θὰ ἦτο ἄδικον καὶ ἀσυνεπὲς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ νὰ ἀρνηθῇ εἰς τὸν τοιοῦτον πιστὸν ἐκτελεστὴν τοῦ νόμου τὴν ἀμοιβήν του ;

Ἐν πρώτοις, οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι **δὲν ἐφύλαττον ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸν Νόμον.** Ἦσαν μὲν αὐστηροὶ περὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀκόμη μόνον ἐφ᾽ ὅσον τοὺς ἔβλεπον οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν ἐνόμιζον ὅτι δὲν τοὺς βλέπει κανείς, δὲν ἐδίσταζον νὰ παραβαίνουν καὶ τὸ γράμμα τοῦ Νόμου, ἀφοῦ ῥητῶς τοὺς καταγγέλλει ὁ Χριστὸς ὅτι **δὲν ἔπραττον ὅσα ἐδίδασκον.** Καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὀνομάζει ὑποκριτάς, διότι προσεποιοῦντο ὅτι ἐτήρουν τὸν Νόμον, ἐνῷ ἰδιαιτέρως καὶ κρυφίως δὲν τὸν ἐτήρουν.

Ἀλλὰ **δεύτερον,** καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ πλήρης καὶ αὐστηρὰ τήρησις τῶν ἐξωτερικῶν τύπων τῆς θρησκείας, τὴν ὁποίαν ἐδίδασκον οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, **δὲν εἶναι ἐπαρκὴς** πρὸς δικαίωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἂν μὴ συνοδεύηται ὑπὸ τῆς τηρήσεως τοῦ **πνεύματος** τοῦ Νόμου, ὅπερ εἶναι ἡ **ἀγάπη** πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον. Τοῦτο βλέπομεν εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦ νεαροῦ ἐκείνου ἄρχοντος, ὁ ὁποῖος προσῆλθεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἀφοῦ τὸν ἠρώτησε τί πρέπει νὰ πράξῃ διὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, ἐδήλωσεν ὅτι πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Νόμου εἶχε φυλάξει ἐκ νεότητός του. Καὶ ὁ Χριστὸς τῷ ἀπήντησεν : «Ἕν σοὶ λείπει—ἡ **ἀγάπη** καὶ ἡ **αὐτοθυσία.** Μοίρασον τὰ ὑπάρχοντά σου εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐλθὲ νὰ συμμερισθῇς τὰς στερήσεις καὶ τὰ παθήματά Μου». Ὁμοίως ὁ Παῦλος γράφει περὶ ἑαυτοῦ ὅτι κατὰ τὴν δικαιοσύνην τὴν διὰ τοῦ Νόμου «διετέλεσεν **ἄμεμπτος.**» Ἀλλὰ προσθέτει εὐθύς : «Πλὴν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς ἐμὲ κέρδη, λογίζομαι ὅτι εἶναι σκύβαλα, διὰ νὰ κερδήσω τὸν Χριστόν . . . . καὶ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ **Θεοῦ διὰ τῆς πίστεως»** (Φιλιππ. γ'. 9).

Ἡμεῖς συνειθίζομεν νὰ θεωρῶμεν τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ὡς τὸ μόνον **Εὐαγγέλιον τῆς** ἀγάπης, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον, ὅστις ἐκήρυττε τὸ «Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος». Ἐν τούτοις λησμονοῦμεν ὅτι **καὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου βάσις ἦτο ἡ ἀγάπη.** Ὁ Νόμος ἐδόθη πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, διὰ νὰ τὸν ἀκολουθοῦν μὲ πνεῦμα ἀγάπης υἱικῆς πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ἀγάπης ἀδελφικῆς πρὸς ἀλλήλους, ὡς μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ. «Θέλεις ἀγαπᾷ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου» (Δευτ. ς'. 5). «Θέλεις ἀγαπᾷ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» (Λευϊτ. ιθ'. 18). Καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν

τονίζει, ὅτι «ἐν ταύταις ταῖς δύο ἐντολαῖς ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται» (Ματθ. κβ'. 40).

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ εἶναι ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἐδόθη μόνον πρὸς τὸν λαὸν Ἰσραήλ, οὗτος δὲ ἐδόθη πρὸς πάντας ἀνθρώπους.

Τὸ δεύτερον λοιπὸν ἐλάττωμα τῆς δικαιοσύνης τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἦτο τοῦτο : Ὅτι ***ἔλειπεν ἐξ αὐτῆς τὸ θεμελιῶδες πνεῦμα τοῦ Νόμου, ἡ ἀγάπη.***

Παρέβλεψαν τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ (Λουκ. ια'. 42) καὶ ἀφῆκαν τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τὸ σκληρὸν καὶ μισάνθρωπον αὐτὸ πνεῦμα τῶν Φαρισαίων βλέπομεν εἰς ὅλα τὰ ἐπεισόδια, ὅσα ἀναφέρουν οἱ Εὐαγγελισταὶ περὶ αὐτῶν ἐν σχέσει μὲ τὸ ἐπὶ γῆς ἔργον τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Κατηγόρησαν τὸν Χριστὸν ὅτι συνέτρωγε μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. Ἐσκανδαλίσθησαν διότι εἶπεν ὅτι οὐχὶ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα μολύνει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ στόματος. Κατεδίκαζον τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς μαθητάς Του διότι δὲν ἐνήστευον. Κατεγέλων Αὐτοῦ, διότι ἐδίδασκε τὴν εὐσπλαχνίαν καὶ διότι ἐθεράπευεν ἐν σαββάτῳ. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Φαρισαίου δὲν εὕρισκε καμμίαν θέσιν ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος πρὸς τὸν ἁμαρτωλόν. Καὶ εἰς ἐπίμετρον, ἐμίσουν οἱ Φαρισαῖοι πάντα ἄνθρωπον, ὅστις εἶχε καὶ ἐδίδασκε τὰ αἰσθήματα ταῦτα τῆς ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας.

Τὸ ***τρίτον*** *ἐλάττωμα τῆς δικαιοσύνης τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἦτο ἡ* ***ἀλαζονεία.*** *Ἐνθυμεῖσθε πῶς ἐκαυτηρίασεν ὁ Χριστὸς τὸ ἐλάττωμα τοῦτο διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ Τελώνου. «Εὐχαριστῶ σοι, Θεέ, ὅτι δὲν εἶμαι ὡς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι . . . ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης» (Λουκ. ιη'. 11). Ἡ* ***ἀληθὴς εὐσέβεια εἶναι ταπεινόφρων,*** *διότι τὸ πιστὸν τέκνον τοῦ Θεοῦ αἰσθάνεται τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ ἁμαρτίας καὶ ἐλλείψεις καὶ τὴν μεγάλην ἀπόστασιν, ἥτις τὸν χωρίζει ἀπὸ τὴν τελειότητα, τὴν ὁποίαν ζητεῖ ὁ Θεῖος Νόμος καὶ τῆς ὁποίας παράδειγμα μᾶς ἀφῆκεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. «Ἡ ἀγάπη δὲν ἐπαίρεται, δὲν φθονεῖ» (Α'. Κορινθ. ιγ'. 4—7).*

Καὶ τέλος, ἡ δικαιοσύνη τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων εἶχε τὸ πρόσθετον ἐλάττωμα ὅτι ἦτο ***κατασκεύασμα τῆς ἰδίας των διανοίας,*** *ἐπὶ βάσεων τῆς ἰδίας των ἐφευρέσεως. Ἡ θρησκεία, ὅπως τὴν διεμόρφωσαν καὶ διεστρέβλωσαν οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ἦτο ἐντελῶς διάφορος ἀπὸ τὴν θρησκείαν, τὴν ὁποίαν παρέδωκεν ὁ Θεός διὰ τοῦ Μωϋσέως, ἀφοῦ, ὡς εἴδομεν,* ***ἐγκατέλειψαν ἐντελῶς τὴν βάσιν αὐτῆς,*** *τὴν* ***ἀγάπην.*** *Καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμετανόητος ἄνθρωπος πάντοτε ζητεῖ νὰ δικαιωθῇ διὰ τῶν ἰδίων του ἐπινοημάτων καὶ συστημάτων. Προσπαθεῖ παντὶ σθένει νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἤτοι, τὴν* ***σωτηρίαν διὰ μιᾶς μόνης ὁδοῦ— τῆς μετανοίας καὶ πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν***—*καὶ τὸν ἐξιλασμὸν διὰ τοῦ τιμίου αἵματος Αὐτοῦ, τοῦ χυθέντος ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ*

τοῦ Σταυροῦ. Διὰ τοῦτο ἐφεῦρον οἱ ἄνθρωποι διὰ τὴν σωτηρίαν των πλεῖστα ὅσα ἀνθρώπινα συστήματα φιλοσοφικά, ἠθικοκοινωνικά, ἐπιστημονικά, κλπ. καὶ πλείστας ὅσας νοθείας τῆς ἀληθοῦς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, οἷον, τύπους θρησκευτικούς, τελετὰς ἐκκλησιαστικάς, νηστείας, καλὰ ἔργα, μυστήρια καὶ ἄλλα, δι᾽ ὧν διδάσκουν ὅτι ἀποκτᾶται ἡ σωτηρία καὶ ἡ δικαιοσύνη.

Πάντα ὅμως ταῦτα εἶναι ψεύδη καὶ πλάναι, *δι᾽ ὧν διάφοροι ἄνθρωποι πλανοῦν ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, πρὸς ὄλεθρον αὐτῶν ἀνεπανόρθωτον. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου δηλοῖ σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, «δὲν ὑπάρχει δι᾽ οὐδενὸς ἄλλου ἡ σωτηρία, οὔτε ὄνομα ἄλλο εἶναι ὑπὸ τὸν οὐρανὸν δεδομένον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ σωθῶμεν» (Πράξ. δ'. 12). Ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ λεγομένη ἠθικὴ δὲν δύνανται νὰ σώσουν οὔτε ἄτομα οὔτε κοινωνίας ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· οὐδὲ παρέχουν καμμίαν ἀπολύτως ἐλπίδα εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν μετὰ θάνατον κατάστασίν του. Οἱ ξηροὶ ἐξωτερικοὶ τύποι τῆς θρησκείας, ἄνευ τῆς ζώσης ἐσωτερικῆς πίστεως, εἶναι ἄχρηστοι εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ὀλέθριοι μάλιστα, ἐὰν τὸν κάμνουν νὰ παραγνωρίσῃ καὶ παραμελήσῃ τὴν μόνην ὁδὸν τῆς σωτηρίας—τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.*

Φίλε ἀναγνῶστα, ποίαν δικαιοσύνην ἔχεις σύ; Μήπως εἶσαι ἐφωδιασμένος μὲ καμμίαν δικαιοσύνην τῆς ἰδικῆς σου ἐφευρέσεως, ὡς τὴν τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων; Μήπως στηρίζεσαι διὰ τὴν σωτηρίαν σου, ὅπως αὐτοί, εἰς τὰ καλά σου ἔργα, εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν ξηρῶν τύπων καὶ τελετῶν τῆς Ἐκκλησίος, εἰς τὰς νηστείας, εἰς τὰς τυπικὰς προσευχάς, εἰς τὴν μεσολάβησιν ἁγίων καὶ ἀγγέλων, κτλ; Μήπως ἐλησμόνησες ὅτι «εἷς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς» καὶ ὅτι μόνον διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς πρὸς Αὐτὸν πίστεως ἀποκτᾶται ἡ ἀναγέννησις καὶ ἡ σωτηρία; Μήπως ἐλλείπει ἀπὸ τὴν θρησκείαν σου τὸ κύριον ἐλατήριον, τὸ ὁποῖον τὴν καθιστᾷ εὐπρόσδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ —ἡ ***ἀγάπη*** *πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον σου; Μήπως ἡ θρησκεία σου σὲ κάμνει νὰ θέλῃς νὰ ἐπιδεικνύεσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ περιφρονῇς καὶ νὰ κατηγορῇς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους; Ἔχει ἡ δικαιοσύνη σου τὰ γνωρίσματα ἐκεῖνα, ἅτινα περιγράφει ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς καρποὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἢ μήπως ἀρκεῖσαι μὲ τὴν νεκράν, ὑποκριτικὴν καὶ ἀλαζονικὴν δικαιοσύνην τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων;*

Ἐρώτησον σεαυτὸν τὰ ἐρωτήματα ταῦτα σοβαρῶς καὶ εἰλικρινῶς καὶ πρᾶξον ἀναλόγως. Διότι ἡ δήλωσις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι κατηγορηματική— «Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη σου πλειότερον τῆς δικαιοσύνης τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, ***δὲν θέλεις εἰσέλθει*** *εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».*

Η ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

«Ἔλθετε πρός Με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ Ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσει. Ἄρατε τὸν ζυγόν Μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' Ἐμοῦ· διότι πρᾶος εἶμαι καὶ ταπεινὸς τὴν καρδίαν· καὶ θέλετε εὑρεῖ ἀνάπαυσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Διότι ὁ ζυγός Μου εἶναι καλὸς καὶ τὸ φορτίον Μου ἐλαφρόν».

(Ματθ. ια'. 28—30).

Ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ Κυρίου ἤχησε καὶ ἠχεῖ σήμερον εἰς κάθε πεφορτισμένην ψυχὴν ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς μακροθυμεῖ μὲ τὸν ἁμαρτωλόν, θέλων νὰ ἐπιστραφῇ οὗτος καὶ ἔλθῃ πρὸς Αὐτὸν ἐν μετανοίᾳ διὰ νὰ συγχωρηθῇ καὶ νὰ ἀπαλλαχθῇ τοῦ βάρους καὶ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας.

Ὁποίαν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν ἐκφράζει ἡ ἄνω πρόσκλησις τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὴν δυστυχῆ ἀνθρωπότητα ! Κράζει νὰ ἔλθουν πρὸς Αὐτὸν ***πάντες***, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, διὰ νὰ ἴδουν πόσον πρᾶος καὶ ταπεινὸς εἶναι καὶ πόσον ἐλαφρὸν τὸ φορτίον Του. Εἶναι ἕτοιμος νὰ παραβλέψῃ καὶ συγχωρήσῃ ὁλοτελῶς τὸ παρελθὸν ἐκείνου, ὅστις ἤθελε Τὸν πλησιάσει μὲ εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰν καρδίαν. Προσφέρει συνάμα εἰς αὐτὸν καὶ ζωὴν νέαν, τὴν ἀναγέννησιν, καθὼς ἀλλαχοῦ λέγει : «Ὅστις ὅμως πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἐγὼ θέλω δώσει εἰς αὐτόν, δὲν θέλει διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον θέλω δώσει εἰς αὐτόν, θέλει γείνει ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀναβλύζοντος εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάνν. δ. 14).

Οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων ἀδυνατοῦν νὰ σκεφθοῦν διὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν, καὶ τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν των. Οἱ μὲν νομίζουν ὅτι δὲν ἔχουν ἀνάγκην τῆς σωτηρίας. Ἄλλοι πάλιν, αἰσθανόμενοι τὸ βάρος καὶ τὴν δυστυχίαν τῆς καταστάσεώς των, νομίζουν ὅτι αἱ ἁμαρτίαι των ἔχουν φθάσει πλέον εἰς σημεῖον ἀσυγχώρητον, καὶ ἀπελπίζονται διὰ τὴν σωτηρίαν των. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι εὑρίσκονται εἰς πολὺ χειροτέραν θέσιν, διότι δὲν βλέπουν τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον διατρέχουν· εἰς δὲ τοὺς δευτέρους ἀποτείνεται ὁ Χριστὸς — εἰς τοὺς αἰσθανομένους τὸ φορτίον τῆς ἁμαρτίας — καὶ τοῖς προσφέρει τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἀνακούφισιν. Οἱ τοιοῦτοι ἂς ἐνθυμηθοῦν τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ λῃστήν, ὅστις ἦτο μέγας ἁμαρτωλός, καὶ ὅμως μετανοήσας καὶ πιστεύσας εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα, προσηυχήθη ἀπ' εὐθείας εἰς Αὐτὸν καὶ ἔλαβεν ***ἀμέσως*** τὴν συγχώρησιν καὶ σωτηρίαν του.

Τὴν αὐτὴν λοιπὸν ὑποδοχὴν θὰ εὕρῃ κάθε ἁμαρτωλός, ὁ ὁποῖος συναισθανθῇ τὰ σφάλματά του καὶ ἀποτανθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς Αὐτόν, ζητῶν συγχώρησιν καὶ σωτηρίαν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ Κύριος ἀναμένει καὶ προσκαλεῖ τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὲ ἀγάπην καὶ τρυφερότητα, νὰ ἔλθουν πρὸς Αὐτὸν μὲ θάρρος καὶ πεποίθησιν. Διατί λοιπὸν νὰ διστάσῃ οἱοσδήποτε ἁμαρτωλός ;

Ἀγαπητέ, μὴ κωφεύσῃς εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τοῦ Σωτῆρος, ἡ ὁποία αὐτὴν τὴν ὥραν ἀποτείνεται καὶ εἰς σέ, ἐφ' ὅσον εἶναι καιρός, ἐφ' ὅσον ἀκόμη σὲ προσκαλεῖ ὁ Κύριος διὰ νὰ σὲ σώσῃ.

Φέρε ὅλα τὰ βάρη τῆς ψυχῆς σου εἰς τὸν Χριστόν—Αὐτὸς θὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτά. Μελέτησέ Τον, γνώρισέ Τον, μάθε τὸν χαρακτῆρά Του, τὰς διδασκαλίας Του, τὰς ἐντολάς Του, καὶ ἀσφαλῶς θὰ Τὸν ἀγαπήσῃς· διότι ὡσὰν Αὐτὸν οὐδέποτε ἄνθρωπος ἐλάλησε καὶ ἐδίδαξε καὶ ἔζησε. Καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι ὁ ζυγός Του —δηλ. ἡ θρησκεία Του καὶ αἱ ἐντολαί Του—εἶναι εὐχάριστος καὶ εὐλογημένος. Καὶ θὰ εὕρῃς εἰς Αὐτὸν τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν εἰρήνην τῆς ψυχῆς σου. Θὰ ἦσαι εὐτυχὴς ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἕωσοῦ σὲ παραλάβῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, διὰ νὰ ζήσῃς αἰωνίως εὐτυχὴς εἰς τὴν παρουσίαν Του!

Μέτωπον Ἐσκῆ-σεχίρ, 1 Μαΐου 1922.

Χρῆστος Βαῆς, στρατιώτης

ΠΟΙΟΝ ΔΟΥΛΕΥΕΤΕ;

«Διότι ὁ μισθὸς τῆς ἁμαρτίας εἶναι θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν».

(Ρωμ. στ'. 23.)

Τὸ ἕκτον κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς, ἐκ τῆς ὁποίας ἐλήφθη τὸ ἀνωτέρω ἐδάφιον, εἶναι ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ δόγματος τῆς χάριτος, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια. Πραγματεύεται περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος—***ποῖον πρέπει νὰ δουλεύωμεν***—***τὸν Θεὸν*** ἢ ***τὴν ἁμαρτίαν*** —τὸ συμπέρασμα δὲ εἶναι: «Παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης εἰς τὸν Θεόν».

Ὁ ἄνθρωπος, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν πρεσβεύῃ, ὁποίαςδήποτε ἀρχὰς καὶ ἰδέας καὶ ἂν ἐκφράζῃ περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας, ***εἶναι ὅμως δοῦλος ἐκείνου***, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμπράκτως (διὰ τῶν πράξεων, τῆς διαγωγῆς καὶ τῆς ζωῆς του) ὑπακούει. Δὲν εἶναι δὲ πολλοὶ οἱ κύριοι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ***δύο*** μόνον—ὁ ***Θεὸς*** καὶ ἡ ***ἁμαρτία***—δύο κύριοι, φύσεως καὶ χαρακτῆρος ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτου, οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦν ἀπὸ τοὺς δούλους των ὑπηρεσίαν ἀντίθετον, καὶ ὁδηγοῦν αὐτοὺς εἰς ἀντίθετον τέλος. Ἡ ὑπηρεσία τῆς ἁμαρτίας ἔχει ὡς τέλος τὸν θάνατον—δηλ. τὴν ***ἀπώλειαν***· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ ἔχει τέλος τὴν ***ζωήν***—δηλ. τὴν ***σωτηρίαν***.

Ὁ θάνατος ἐνταῦθα παριστάνεται ὑπὸ τριπλῆν ἔννοιαν. Εἶναι ὁ ***καρπὸς τῆς ἁμαρτίας***, διότι εἶναι τὸ φυσικὸν προϊὸν τοῦ δένδρου. Εἶναι τὸ ***τέλος τῆς ἁμαρτίας***, διότι ὅλαι αἱ ὁδοὶ καὶ τὰ μονοπάτια τῆς ἁμαρτίας εἰς τοῦτο ἀφεύκτως κα-

ταλήγουν. Εἶναι τὰ ***ὀψώνια, ὁ μισθὸς τῆς ἁμαρτίας***, ἡ τελικὴ ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν ἡ ἁμαρτία παρέχει εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτήν.

Ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἀπ' ἐναντίας εὑρίσκει ὡς καρπὸν μὲν τῆς ὑπακοῆς του ***ἁγιωσύνην***, ὡς τέλος δὲ καὶ μισθὸν ***ζωὴν αἰώνιον***, μὲ αὐτὴν τὴν διαφοράν, ὅτι ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος δίδεται ὡς χάρισμα καὶ ὄχι ὡς ἀντιμίσθιον. ***Ὁ μισθὸς*** ὑπονοεῖ ἀξιομισθίαν, ἀνταπόδοσιν ἀντὶ ὑπηρεσίας, ἀλλ' ***ἡ αἰώνιος ζωὴ εἶναι δῶς ρον Θεοῦ***. Καμμία ἐκδούλευσις ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ τὴν ἀγοράσῃ. Πᾶσα ὑπακοὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν Θεὸν ἔχει ἀξίαν ὡς ἔνδειξις εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν σωτηρίαν—δὲν δίδει ὅμως κανὲν δικαίωμα ἢ ἀξίωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἥτις ***δὲν ἐξαγοράζεται ἀλλὰ δίδεται δωρεάν***.

Ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω τριπλῆν αὐτῆς ἔννοιαν, ἡ λέξις ***θάνατος*** καλῶς εἰκονίζει τὴν κατάστασιν ἐκείνην, ἥτις δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸν ἀποχωρισμὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα. Θάνατος ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ ***βαθμιαία ἐξάλειψις καὶ καταστροφὴ πάσης πνευματικῆς εὐαισθησίας***, παντὸς αἰσθήματος ἠθικοῦ, πάσης διαθέσεως πρὸς τὸ καλόν, πάσης ἀγάπης καὶ ἀκόμη πάσης ἀντιλήψεως τοῦ ἀγαθοῦ. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀναπόφευκτα ἀποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας, καὶ περὶ τοιαύτης ἠθικῆς ***νεκρώσεως*** πρόκειται, ὅταν λέγῃ: «Ὁ μισθὸς τῆς ἁμαρτίας εἶναι θάνατος.»

Ὁ φυσικὸς θάνατος εἶναι ἀκαριαῖος, δύναται ὅμως καὶ νὰ ἦναι μακρὰ ἀγωνία. Οἱ Κινέζοι, ὅταν ἐκδικῶνται ἢ τιμωροῦν διὰ τῆς φρικωδεστάτης μεθόδου, ἣν ἀνθρώπινος νοῦς ἠδυνήθη νὰ ἐπινοήσῃ ποτέ, ἀποκόπτουν πρῶτον τὰ ἄκρα τοῦ σώματος, ἔπειτα βαθμηδὸν τὰ πλησιέστερα πρὸς τὸ κέντρον ὄργανα, ὑποβάλλοντες ἐπὶ μακρὸν τὸ θῦμά των εἰς τρομερὰ βασανιστήρια καὶ παρατείνοντες τὸ μαρτύριόν του ἐπιστημονικῶς, ἐνόσῳ ὑπάρχει ἓν ὄργανον δυνάμενον νὰ συγκρατήσῃ τὴν ζωὴν ἐν τῷ σώματι. Ὁμοίως ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας εἶναι βραδὺς καὶ βαθμιαῖος. ***Νεκρώνει πρῶτον τὰ λεπτότερα αἰσθήματα***, ἕωσοῦ βαθμηδὸν φθάσῃ εἰς τὴν τελείαν καὶ ἀνεπανόρθωτον πώρωσιν τῆς καρδίας· ***καταστρέφει βαθμηδὸν πᾶν εὐγενὲς καὶ θεῖον εἰς τὴν ψυχήν***, ἀλλ' ἐπιφυλάσσει τὴν τελείαν καὶ ***ἀνεπανόρθωτον καταστροφὴν*** διὰ τὸ ***τέλος***, ὁπόταν πᾶσαι ἐλπὶς σωτηρίας ἔχει πλέον χαθῆ.

Ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος (γ΄. 15) περιγράφει πῶς ἀναπτύσσεται ἡ ἁμαρτία, ἥτις εἶναι ἡ αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ ψυχικοῦ. Εἶναι πρῶτον ***ἐπίγειος***, ἔπειτα ***ζωώδης*** καὶ τελευταῖον ***δαιμονιώδης***.

Ἡ ἱστορία παντὸς ἁμαρτωλοῦ ἀκολουθεῖ τὰ αὐτὰ στάδια· εἶναι πρῶτον ***κοσμικός***, ἔπειτα γίνεται ***σαρκικὸς*** καὶ εἰς τὸ τέλος ***σατανικός***.

Ἂς μὴ κάμωμεν τὸ πρῶτον βῆμα εἰς τὸν δρόμον αὐτόν, μήπως καταλήξωμεν εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς πνευματικῆς ἐκμηδενίσεως. Ἀλλ' ἂς ἀποφασίσωμεν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ νὰ γίνωμεν ὑπηρέται τοῦ Θεοῦ, δουλεύοντες εἰς Αὐτὸν πιστῶς καὶ ἐνθέρμως, ὡς τέκνα μᾶλλον ἢ ὡς δοῦλοι, ὅπως ἀξιωθῶμεν τῆς αἰωνίου μετ' Αὐτοῦ ζωῆς ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἀμήν.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

(συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους).

Ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν ἤρχισε νὰ συμμερίζηται τὴν πυρετώδη ἀναμονὴν τοῦ κοινοῦ. Ὁ πρόεδρος αὐτῆς Φλουρὲνς ἔκαμε τὴν ἑξῆς δήλωσιν:

«Ψέγομαι ἀπὸ ὡρισμένα πρόσωπα διότι μέχρι σήμερον δὲν ἔκαμα καμμίαν ἐπίσημον δήλωσιν γνώμης ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς αὐτομάτου γενέσεως· ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὅσον δὲν εἶχα σχηματίσει πεποίθησιν, τί ἠδυνάμην νὰ εἴπω; Τώρα ἐσχημάτισα ταύτην, καὶ τὴν διακηρύττω· τὰ πειράματα τοῦ κ. Παστὲρ δὲν ἐπιδέχονται καμμίαν ἀμφισβήτησιν. Διότι ἐὰν ἦναι πραγματικὴ ἡ αὐτόματος γένεσις, τότε τί ἀπαιτεῖται (κατὰ τὸν κ. Πονσὲ) πρὸς παραγωγὴν μικροζώων; Ὑγρὸν σαπρογόνον καὶ ἀήρ. Ὁ κ. Παστὲρ λαμβάνει ὑγρὸν σαπρογόνον, τὸ θέτει εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀέρα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι μηδέν. Ἐπομένως αὐτόματος γένεσις δὲν ὑπάρχει, πᾶς δὲ ὅστις ἤθελεν ἀπὸ τοῦδε διαμφισβητήσει τοῦτο, δὲν ἀντελήφθη περὶ τίνος πρόκειται».

Ἤδη ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἔτους 1862, ἡ Ἀκαδημία εἶχεν ἀπονείμει τὸ βραβεῖον εἰς ἔργον τοῦ Παστὲρ ἐπιγραφόμενον «Ὠργανωμένα μόρια, ἐνυπάρχοντα ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ» ἀλλ᾽ ὁ Παστὲρ δὲν ἠρκεῖτο ὡς ἐπιστήμων νὰ ὀχυρωθῇ ὄπισθεν τῶν ψήφων τῆς Ἀκαδημίας· παρεκάλεσεν ὅπως συμφώνως μὲ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Πονσέ, διορισθῇ ἐπιτροπή, ἐνώπιον τῆς ὁποίας νὰ ἐκτελεσθοῦν τὰ πειράματα ἀμφοτέρων τῶν ἀντιπάλων· τοιαύτη δὲ πράγματι διωρίσθη πενταμελής, ἀλλ᾽ οἱ περὶ τὸν Πονσὲ ἐζήτησαν ἀναβολὴν μέχρι τοῦ θέρους, μήπως τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος παρεμποδίσῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μικροζώων. Ὁ Παστὲρ συνήνεσεν εἰς τοῦτο ἀλλ᾽ ἐξέφρασε τὴν γνώμην, ὅτι ἡ θερμοκρασία ἠδύνατο εὐκόλως νὰ κανονισθῇ διὰ θερμάστρας.

Τὴν 7ην Ἀπριλίου 1864 ἡ μεγάλη αἴθουσα τῆς Σορβόννης ἦτο ὑπερπλήρης. Ὄχι μόνον οἱ κορυφαῖοι τῆς ἐπιστήμης καὶ τὸ πλῆθος τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ κοινωνικαὶ ἐξοχότητες, διάσημοι συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφοι, ἀριστοκράται, ἐρασιτέχναι, συγγενεῖς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ αὐλικοὶ—«ὅλον τὸ Παρίσι» συνωστίζετο ἐκεῖ, ὅπως ἀκούσῃ τὸν Παστέρ. Ἐνώπιον τοῦ μικτοῦ τούτου ἀκροατηρίου, ὁ Παστέρ σοβαρὸς καὶ περιεσκεμμένος ἤρχισε διὰ βαθείας καὶ ἠρέμου φωνῆς νὰ λέγῃ:

«Μεγάλα προβλήματα συζητοῦνται σήμερον, προβλήματα τὰ ὁποῖα κρατοῦν ἐν ἀγωνιώδει ἀναμονῇ πάντα ἄνθρωπον διανοούμενον—τὸ ἑνιαῖον ἢ τὸ πολλαπλοῦν τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου πρὸ αἰώνων ἢ πρὸ μυριάδων αἰώνων, ἡ σταθερότης τῶν εἰδῶν, ἡ βραδεῖα καὶ προϊοῦσα μετατροπὴ τοῦ ἑνὸς εἴδους εἰς ἕτερον, τὸ ἀδιάφθορον τῆς ὕλης, ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ περιττή—τοιαῦτα εἶναι τινὰ τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα συζητοῦν οἱ ἄνθρωποι σήμερον».

Ἀκολούθως, εἰσερχόμενος εἰς τὸ κύριον θέμα αὐτοῦ, ἐξέθεσεν ἀμερολήπτως τὸ ζήτημα τῆς αὐτομάτου γενέσεως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀπόψεών του, ἀποδεικνύων

τὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ ἀντίπαλοί του εἶχον ὑποπέσει εἰς λάθη πειραματισμοῦ (λάθη ἄλλως τε δυσκόλως ἀνακαλυπτόμενα ἐκ πρώτης ὄψεως) καὶ ἐρωτᾷ: «Δύναται ἡ Ὕλη νὰ ὀργανώσῃ ἑαυτήν;»

«Ἰδοὺ ὑγρὸν περιέχον ὀργανικὴν ὕλην ἐν διαλύσει· τὸ ὑγρὸν σήμερον εἶναι διαυγέστατον, αὔριον ὅμως θὰ βρίθῃ μικροζῴων. Λαμβάνω μέρος τοῦ ὑγροῦ τούτου καὶ τὸ εἰσάγω εἰς δοχεῖον ἔχον μακρὸν στενὸν λαιμόν· βράζω τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ἀφίνω νὰ κρυώσῃ· διὰ τοῦ βρασμοῦ κατέστρεψα πάντα μικροοργανισμόν εὑρισκόμενον ἐντὸς αὐτοῦ ἢ τυχὸν ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τῆς φιάλης, ἀφίνω ὅμως ἀνοικτὸν τὸ στόμιον τῆς φιάλης καὶ μετὰ 2—3 ἡμέρας βλέπω ὅτι τὸ ὑγρὸν τοῦτο περιέχει ἀφθονίαν μικροζῴων. Πόθεν προῆλθον; Ἐκ τοῦ ἀέρος.

«Ἐπαναλαμβάνω τώρα τὸ πείραμα μὲ δοχεῖον, τοῦ ὁποίου τὸν στενόμακρον λαιμὸν μαλακώνω διὰ τοῦ πυρὸς καὶ συστρέφω αὐτὸν εἰς καμπύλην, εἰς τρόπον ὥστε τὸ στόμιον αὐτοῦ νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ κάτω. Ἔπειτα βράζω τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ἀφίνω ἐντὸς τῆς φιάλης μὲ τὸν κυρτὸν λαιμόν, τοῦ ὁποίου τὸ στόμιον μένει ἀνοικτὸν πάντοτε. Τὸ ἐξετάζω μετά τινας μῆνας, μετὰ ἔτη—εἶναι καθαρὸν καὶ ἐλεύθερον ἀπὸ κάθε ὠργανωμένον σῶμα. Πῶς συνέβη τοῦτο; Ἐκ τῆς κυρτώσεως τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς κατευθύνσεως τοῦ στομίου πρὸς τὰ κάτω, διότι τοιουτοτρόπως, ἐνῷ δὲν κωλύεται ἡ ἤρεμος εἰσχώρησις τοῦ ἀέρος ἐν τῇ φιάλῃ, ἐμποδίζεται ἡ εἰσχώρησις τοῦ κονιορτοῦ τοῦ ἀέρος, τῶν σπορίων, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ μόνων γεννῶνται τὰ μικρόζωα. Διὰ νὰ εἰσέλθουν ταῦτα ἀπαιτεῖται νὰ ἀνατρέψω βιαίως τὴν φιάλην, νὰ ἀνατινάξω αὐτήν, οὕτως ὥστε ῥεῦμα ἀέρος, ἀποτόμως εἰσερχόμενον, νὰ συμπαρασύρῃ καὶ τὰ σπορία. Τὸ ὑγρόν, τὸ ὁποῖον σᾶς δεικνύω, εἶναι τεσσάρων ἐτῶν καὶ δὲν περιέχει ἴχνος μικροοργανισμοῦ, διότι διατηρεῖται ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας.

«Λέγω λοιπόν, ὅτι τὸ ὑγρὸν τοῦτο εἶναι μία σταγών, ληφθεῖσα ἐκ τοῦ ἀχανοῦς τῆς Δημιουργίας· τὸ παρέλαβον πλῆρες τῶν στοιχείων ἐκείνων, ἐκ τῶν ὁποίων γεννῶνται τὰ κατώτερα ὄντα, ἀλλὰ τὸ παρατηρῶ, τὸ ἐρωτῶ, τὸ παρακαλῶ νὰ ἐπαναλάβῃ δι' ἐμὲ τὸ ὡραῖον θέαμα τῆς πρώτης δημιουργίας—αὐτὸ ὅμως μένει ἄφωνον καὶ ἀδρανές. Διατί; Διότι τοῦ ἀφήρεσα τὸ μόνον στοιχεῖον, τὸ δυνάμενον νὰ παραγάγῃ ζωήν—τὸ ἐστέρησα τῶν σπερμάτων, τὰ ὁποῖα αἰωροῦνται ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας· τὸ ἐστέρησα τῆς Ζωῆς, καθότι ἡ Ζωὴ εἶναι σπέρμα καὶ πᾶν σπέρμα εἶναι Ζωή. Οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ ἡ θεωρία τῆς αὐτομάτου γενέσεως νὰ ἀνανήψῃ ἐκ τοῦ καιρίου τραύματος, τὸ ὁποῖον τῷ κατέφερε τὸ ἁπλοῦν τοῦτο πείραμα!»

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημειοῦμεν, ὅτι αἱ μεγάλαι ἐπιστημονικαὶ ἀρχαὶ ἐξάγονται τόσον ἐκ τοῦ ἀπείρως μικροῦ, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ἀπείρως μεγάλου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀπείρως μέγα δὲν ὑποπίπτει εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐπιστήμης τόσον εὐχερῶς ὅσον ὁ μικρόκοσμος, πολλαὶ ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι γενικαὶ δύνανται νὰ ἐξαχθοῦν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐρεύνης ἐπὶ τῶν κατωτέρων μορφῶν τῆς ζωῆς, ἥτις, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, εἶναι ἑνιαία.

Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Παστέρ, μὲ ἀπίστευτον φανατισμόν, ὄχι μόνον δὲν ἀνεγνώρι-

σαν ἑαυτοὺς ἡττημένους, ἀλλὰ καὶ ἡτοιμάσθησαν εἰς νέας δηλώσεις· δύο δὲ ἐξ αὐτῶν, ὁ Φρεμύ, μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, καὶ ὁ Τρεκὺλ, βοτανικὸς σοφός, ἐδήλωσαν ὅτι δύνανται νὰ ἀποδείξουν ὅτι τὰ μικροσκοπικὰ σώματα, τὰ σπορία καὶ μικρόζωα ἢ καὶ σπέρματα φυτικὰ μετατρέπονται εἰς ἄλλα εἴδη· ἔφερον δὲ εἰς ἀπόδειξιν τὴν ζύμωσιν τοῦ ὄξους, δυναμένην κατ' αὐτοὺς νὰ παραχθῇ ἐκ τῶν σπορίων τῆς ζύμης ζύθου. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου, ὁ Παστέρ, ὅστις ἀπὸ ἐτῶν ἠσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῶν ζυμώσεων, κατέφερε καίριον πλῆγμα εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιπολαίους θεωρίας, δι' ἀκαταμαχήτων πειραμάτων θέσας τὰ ἑξῆς ἐπιστημονικὰ ἀξιώματα: 1) Ὅτι πᾶσαι αἱ ζύμαι εἶναι ζῶντες ὀργανισμοί, 2) Ὅτι κάθε εἶδος ζυμώσεως (οἴνου, ὄξους, ζύθου, γάλακτος, κτλ.) προκαλεῖται ὑπὸ εἰδικῆς ζύμης, 3) Ὅτι αἱ ζύμαι δὲν γεννῶνται αὐτομάτως.

Στενῶς συνδεδεμένον πρὸς τὸ ζήτημα τῆς αὐτομάτου γενέσεως εἶναι τὸ τῆς μετατροπῆς τῶν εἰδῶν, ἑτέρας ἀρχῆς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς κατ' εἴδη ἀρχικῆς δημιουργίας τῶν φυτῶν καὶ ζώων. Ἡ ἰδέα αὕτη εὐρυνθεῖσα καὶ συστηματοποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δαρβίνου, εἶναι ἡ γνωστὴ θεωρία τῆς Ἐξελίξεως. Ὁ Δαρβῖνος παρατηρῶν ὅτι τὸ περιβάλλον ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ χρησιμοποίησις ἢ ἡ ἀχρηστία ἑνὸς ἢ πλειόνων ὀργάνων ἀφ' ἑτέρου, τροποποιεῖ καὶ πολλάκις μεταβάλλει ὁλοτελῶς τὴν ὄψιν καὶ τοὺς χαρακτῆρας φυτῶν καὶ ζώων, συνεπέρανεν ὅτι τὰ εἴδη, τόσον τὰ φυτικά, ὅσον τὰ ζωϊκά, προήχθησαν τὰ ἀνώτερα ἐκ τῶν ἀμέσως κατωτέρων· καὶ οὕτως ἔφθασεν εἰς τὸ πόρισμα, τὸ ἄλλως τε ἀναπόφευκτον δι' αὐτόν, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξειλίχθη ἔκ τινος διαμέσου τύπου ἀνθρωπομόρφου καὶ συγγενοῦς τῶν ἀνθρωπομόρφων πιθήκων — συμπέρασμα τὸ ὁποῖον ἀνατρέπει ἡ παλαιοντολογία, καθότι διάμεσος κρῖκος μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πιθήκου δὲν ἀνευρέθη εἰς κανὲν ἀπολίθωμα, ἀλλὰ καὶ τῶν μᾶλλον ἀρχεγόνων ἀνθρώπων ὁ σκελετὸς καὶ τὸ κρανίον εἶναι σαφῶς ἀνθρώπινα, ριζικῶς διαφέροντα ἀπὸ τὰ τῶν πιθήκων.

Σήμερον ἡ Ἐξέλιξις ἀποτελεῖ δόγμα ἐπιστημονικὸν ἀνεγνωρισμένον, ἀλλὰ μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπουσιώδεις μεταβολάς, τὰς ὁποίας δύνανται καὶ οἱ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ βοτανικοὶ νὰ προκαλέσουν **ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν διαφόρων εἰδῶν**· *πᾶσα δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον ὑπερπήδησις τῶν ὁρίων τούτων δὲν εἶναι δημιουργία νέου εἴδους — μετάβασις εἰς ἄλλο εἶδος — ἀλλὰ ἁπλῶς* **παραλλαγή**, *ἥτις καὶ δὲν εἶναι μόνιμος, ἀλλὰ ἀφιεμένη εἰς ἑαυτήν, ἐπανέρχεται εἰς τὸν ἀρχικὸν τύπον, καὶ μένει ἄγονος μετὰ τὴν πρώτην γενεάν. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου προτιθέμεθα νὰ γράψωμεν ἄλλοτε ἐκτενέστερον.*

Τὸ νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν τοῦ Παστέρ, τόσον τὴν ἐφηρμοσμένην εἰς τὴν βιομηχανίαν, ὅσον εἰς τὴν ἰατρικήν, θὰ ἦτο ἐξόχως ἐνδιαφέρον, θὰ διέφευγεν ὅμως τοῦ σκοποῦ τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὅστις εἶναι νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ νομιζομένη ἀντίφασις τῆς θρησκείας πρὸς τὴν ἐπιστήμην δὲν βασίζεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Πρὸς κατάρριψιν δὲ τῆς πλάνης ταύτης ἐξελέξαμεν τὸν Παστέρ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιστημονικὴ μεγαλοφυΐα συνεδυάζετο πρὸς πίστιν ἀκράδαντον εἰς τὸν Δημιουργὸν τοῦ σύμπαντος καὶ πρὸς ὁλόψυχον ἀναγνώρισιν τῶν

πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς θρησκείας.

Ἀρκεῖ νὰ ῥίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν θεμελιωδῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Παστέρ, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἡ σηροτροφία, ἡ οἰνοποιΐα, ἡ ἀμπελουργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὀρνιθοτροφία διεσώθησαν ἀπὸ ἐχθροὺς τόσον μᾶλλον ἐπικινδύνους καθ᾽ ὅσον ἦσαν ἀόρατοι, ἡ δὲ Γαλλία ἐσώθη ἀπὸ ζημίαν ἐτησίαν ἀνυπολόγιστον. Τοῦτο ἀναγνωρίζων ὁ διάσημος Ἄγγλος φυσιολόγος Χώξλεϋ, εἶπεν ἐνώπιον τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου: «Αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Παστὲρ θὰ ἤρκουν ἀφ᾽ ἑαυτῶν νὰ καλύψουν τὴν ἐκ πέντε δισεκατομμυρίων φράγκων πολεμικὴν ἀποζημίωσιν, τὴν ὁποίαν ἡ Γαλλία ἐπλήρωσεν εἰς τὴν Γερμανίαν κατὰ τὸ 1870.

Ἡ πολυτιμοτάτη ὅμως ἐφαρμογὴ τοῦ δόγματος τῆς συμπράξεως τῶν μικροοργανισμῶν ἐν τῇ γενέσει τῶν νόσων, ὑπῆρξεν ἡ ἀνακάλυψις τῶν **παθογόνων μικροβίων**, εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλονται αἱ λοιμώδεις νόσοι, καὶ ἡ ἀπόδειξις ὅτι εἰς ἑκάστην νόσον ἀντιστοιχεῖ ἴδιον μικρόβιον, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ μόνου δύναται νὰ προκύψῃ ἡ νόσος αὕτη —ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τότε ἀκόμη γενικῶς ἐπικρατοῦσαν μεταξὺ τῶν ἰατρῶν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀκαθαρσία, αἱ μιασματικαὶ ἀπόπνοιαι καὶ ἄλλαι ἀνθυγιειναὶ συνθῆκαι ἦσαν ἱκαναὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν νὰ γεννήσουν τὰς διαφόρους νόσους. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ Παστέρ, ἐγεννήθη ἡ χειρουργικὴ ἀντισηψία, τῆς ὁποίας εἰσηγητὴς καὶ ἀπόστολος ὑπῆρξεν ὁ Λίστερ. Ὁ Βιλλεμὲν ἀνεκάλυψε τὸ μικρόβιον τῆς φθίσεως, τὸ ὁποῖον ὁ Κὼχ ἔπειτα βαθύτερον ἐσπούδασε. Τὸ βακτηρίδιον τῆς διφθερίτιδος, ἀπομονωθὲν ὑπὸ τοῦ Λέφλερ, ἐμελετήθη τελειότερον ὑπὸ τοῦ Ροῦ, καὶ ἄλλα σήμερον ἐπιφανῆ ὀνόματα συνεδέθησαν ὁμοίως μετὰ τῆς θεμελιώδους ἐκείνης ἀρχῆς τοῦ Παστέρ, ὅστις, παραλλήλως πρὸς ταύτην, ἐπενόησε καὶ τὴν κατὰ τῶν εἰδικῶν λοιμώξεων ἄμυναν διὰ τῶν εἰδικῶν ἐμβολίων, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλεστέραν θεραπευτικὴν τῆς σήμερον καὶ ἥτις προώρισται νὰ ἐκτοπίσῃ πᾶσαν ἄλλην Θεραπευτικὴν ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ τελευταία ὑπέροχος ἀνακάλυψις τοῦ Παστὲρ ὑπῆρξεν ἡ προληπτικὴ θεραπεία τῆς λύσσης.

Ἀλλ᾽ ἡ ἐπιρροή, τὴν ὁποίαν ἐξήσκησεν ὁ Παστὲρ ὡς ἐπιστήμων, κατακτῶν τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν σεβασμὸν ὅλων, δὲν ἀποτελεῖ εἰμὴ μέρος τῆς ἐπ᾽ ἀγαθῷ ἐπιδράσεως τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς ἐπὶ τῆς γενεᾶς του καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου. Εἰς προσεχὲς ἄρθρον θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἀπεικονίσωμεν τὸν ἄνθρωπον τῆς σταθερᾶς πίστεως εἰς τὰς μὴ ὑποπιπτούσας εἰς τὰς αἰσθήσεις ἀληθείας — καὶ νὰ δείξωμεν ὅτι μέλημά του ὑπῆρξεν ἡ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς διανοουμένης νεολαίας ἐμφύτευσις τῶν ἀρχῶν τούτων.

Μαρία Μ. Καλοποθάκη
ἰατρὸς

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Πάλη μεταξὺ Παπισμοῦ καὶ Αὐτοκρατορίας.

(Συνέχεια)

Ὁ υἱός τοῦ Φρειδερίκου, Κονράδος ὁ Δ'. ἐξηκολούθησε τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Πάπα ἐπὶ τέσσαρα ἔτη (1250-1254), ἀλλὰ χωρὶς μεγάλην ἐπιτυχίαν, μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του ἡ δυναστεία του κατελύθη καὶ ὁ αὐτοκρατορικός θρόνος ἔμεινεν ἕρμαιον διαφόρων μνηστήρων. Κατὰ σύμπτωσιν, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1268 μέχρι τοῦ 1271 ἐχήρευσε καὶ ὁ Παπικὸς θρόνος. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εὗρε τὴν περίστασιν καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβῖκος ὁ Θ'. νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Γαλλικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Παπικὴν δεσποτείαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1268 ἐξέδωκε προκήρυξιν, ἥν γνωρίζει ἡ ἱστορία ὑπὸ τὸ ὄνομα «Πραγματικὴ Κύρωσις» (Sanction pragmatique), διὰ τῆς ὁποίας ἐκανονίζοντο αἱ ἐν Γαλλίᾳ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν. Δι' αὐτῆς ἡ Γαλλία ἠρνεῖτο τοῦ λοιποῦ νὰ πληρώνῃ οἱονδήποτε φόρον ὑποτελείας πρὸς τὸν Πάπαν, οὐδεμία δὲ συνεισφορὰ ὑπὲρ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἕδρας θὰ ἐνηργεῖτο πλέον ἐν Γαλλίᾳ, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι τῆς Γαλλικῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐξελέγοντο τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ κλήρου καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα θὰ ἔμενον εἰς χεῖρας τῆς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸν χηρεύοντα Παπικὸν θρόνον ἀνῆλθεν ἐπὶ τέλους ***Γρηγόριος ὁ Ι'***. (1271—1276), οὗτινος ἡ πρώτη φροντὶς ὑπῆρξε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς περὶ τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον διαμάχας, διὰ τῆς ἀνακηρύξεως ὡς αὐτοκράτορος τοῦ ***Ροδόλφου***, ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀψβούργων. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ ἱδρυτὴς τῆς ***δυναστείας τῶν Ἀψβούργων***, ἡ ὁποία ἔκτοτε ἐκράτησε τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν μέχρι τοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκου Ἰωσὴφ τοῦ Β', καὶ τοῦ διαδόχου του Καρόλου (1922).

Μετὰ τὴν διακανόνισιν τοῦ ζητήματος τούτου, ὁ Γρηγόριος προσεπάθησε νὰ ἐξεγείρῃ τὴν Δυτικὴν Χριστιανωσύνην εἰς νέαν σταυροφορίαν κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῶν Ἁγίων Τόπων. Πρὸς τοῦτο συνεκάλεσεν εἰς Λυὼν «οἰκουμενικὴν» Σύνοδον (1274), εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε προτάσεις οὐχὶ μόνον περὶ τῆς σταυροφορίας ταύτης, ἀλλὰ καὶ περὶ ἑνώσεως τῆς Δυτικῆς μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλ' αἱ προτάσεις αὗται εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα κατέληξαν.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Γρηγορίου ἦσαν ἄνθρωποι μετρίας ἱκανότητος, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐγένετο φανερὸν πλέον ὅτι ἡ ἀκμὴ τοῦ Παπισμοῦ εἶχε παρέλθει. Ὁ τελευταῖος Πάπας τῆς περιόδου ταύτης Καιλεστῖνος ὁ Ε΄. ἐξηναγκάσθη ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ, ἐφυλακίσθη καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ φυλακῇ. Ὁ διάδοχός του ὑπῆρξεν ὁ πολὺς **Βονιφάτιος ὁ Η΄**, περὶ τῆς δράσεως τοῦ ὁποίου θὰ διαλάβωμεν ἐν προσεχεῖ κεφαλαίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Αἱ Σταυροφορίαι.

Σταυροφορίας ὀνομάζει ἡ ἱστορία τὰς ἐκστρατείας τῶν Χριστιανῶν τῆς Δύσεως κατὰ τὸν 12ον καὶ 13ον αἰῶνα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἁγίων Τόπων ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Μωαμεθανῶν. Ἡ Παλαιστίνη περιῆλθεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦτον πρὸ τῶν μέσων τοῦ 7ου αἰῶνος, ὅτε ἀνεφάνη ἐν Ἀραβίᾳ ὁ ***Μωάμεθ***, οὗτινος τὸ κήρυγμα κατ᾽ ἀρχὰς μὲν κατεδιώχθη καὶ περιεφρονήθη ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν Ἀράβων, μετ᾽ ὀλίγον ὅμως ἐπέπρωτο νὰ λάβῃ τὴν καταπληκτικὴν διάδοσιν, τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν εἰς Ἀσίαν, Ἀφρικὴν καὶ Εὐρώπην καὶ νὰ καταστῇ διὰ τὸν κόσμον μία τῶν φοβερωτέρων πληγῶν.

Οἱ πρῶτοι Μωαμεθανοὶ κατακτηταὶ τῆς Παλαιστίνης, οἱ Ἄραβες, ἐφέρθησαν μὲ σχετικὴν ἠπιότητα πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἰθαγενεῖς Χριστιανούς. Ἀλλ᾽ ὅταν βραδύτερον ἡ χώρα περιῆλθεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου, ἤρχισε συστηματικὸς διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἰδίως τῶν ἐκ τῆς Δύσεως προσκυνητῶν, οἵτινες ὁλοὲν πολυαριθμότεροι ἀπεδήμουν εἰς τοὺς Ἁγ. Τόπους, ὡς ἐκ τῆς βαθμηδὸν ἐπικρατησάσης ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ δεισιδαιμονίας, ὅτι ὁ ἐκτελῶν τοιαύτην ἀποδημίαν ἐλάμβανε ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του καὶ ἰδιαιτέραν πνευματικὴν χάριν. Περὶ τὸ ἔτος 1000 μάλιστα ἐπολλαπλασιάσθησαν μεγάλως οἱ ἀποδημηταί, καθόσον ἐπεκράτει μεταξὺ πλείστων Χριστιανῶν ἡ ἰδέα ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐπέκειτο τὸ τέλος τοῦ κόσμου.

Ἡ Χριστιανωσύνη τῆς Δύσεως, μανθάνουσα τὰς κακοποιήσεις, τὰς ὁποίας ὑφίσταντο οἱ προσκυνηταὶ ἐκ μέρους τῶν Μωαμεθανῶν, βαθμηδὸν ἐξηγέρθη, θεωροῦσα ὡς αἶσχος τοῦ Χριστιανισμοῦ τὸ νὰ ἀφεθοῦν οἱ Ἅγιοι Τόποι ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν ἀπίστων. Αὐτὸς ὁ Πάπας Ἱλδεβράνδος (Γρηγόριος ὁ Ζ΄) ἤθελε νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν ἑνὸς τοιούτου πολέμου, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ, ἕνεκα τῶν ἀγώνων του κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Δύσεως. Τέλος, κατὰ τὸ ἔτος 1909, ὁ ἐρημίτης ***Πέτρος***, ἐπανελθὼν ἐκ τῶν Ἁγ. Τόπων, ἔπεισε τὸν Πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Β΄. νὰ κηρύξῃ τὴν ***1ην Σταυροφορίαν***. Ἐγένετο ἐνθουσιώδης λαϊκὸς συναγερμὸς καθ᾽ ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, ὑπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου καὶ ἄλλων κηρύκων. Ἡ πρωτοπορεία τῆς σταυροφορίας ταύτης,

ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πέτρου—ἄτακτος ὄχλος περίπου 40,000 ἀνδρῶν—ἔφθασε μέχρι τῆς Βουλγαρίας, ὅπου κατεστράφη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἑτέρα ἀγέλη ἐκ 200,000 ὁμοίως κατεστράφη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Οὐγγαρίᾳ, καὶ μόλις ἠδυνήθη ὁ Πέτρος μετά τινων λειψάνων τοῦ «στρατοῦ» τούτου νὰ φθάσῃ μέχρι Κωνσταντινουπόλεως. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἐξεκίνησε τακτικὸς ὡργανωμένος καὶ ἀξιόμαχος στρατὸς ἐξ 80,000 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν ***Γοδοφρεῖδον τὸν ἐκ Βουϊλλιῶνος,*** Δοῦκα τῆς Λωρραίνης. Ὁ στρατὸς οὗτος διῆλθε διὰ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου συνῆψε σύμβασιν καὶ συμμαχίαν με τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν. Κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην, ὁ μὲν Ἀλέξιος ἀνελάμβανε νὰ συνδράμῃ τὴν Σταυροφορίαν διὰ στρατοῦ καὶ χρημάτων, οἱ δὲ Σταυροφόροι ὑπεχρεοῦντο νὰ ἀποδίδουν εἰς τὸν Ἀλέξιον ὅσα φρούρια ἤθελον κυριεύσει, ἐὰν ταῦτα ἀνῆκον πρότερον εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος, ὅσας δὲ ἄλλας χώρας ἤθελον κυριεύσει ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, νὰ κυβερνοῦν μὲν οἱ Σταυροφόροι, ἀλλ' ὡς ὑποτελεῖς τοῦ Βυζαντίου. Τὴν σύμβασιν ταύτην ἠθέτησαν καὶ τὰ δύο μέρη. Οἱ Σταυροφόροι ἐκυρίευσαν τὴν Νίκαιαν διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ Βυζαντινοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ δὲν τὴν παρέδωκαν εἰς τὸν Ἀλέξιον, τόσον δὲ ὀλίγον ἀνεγνώρισαν τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Ἀλεξίου ἐπὶ τῶν Ἁγ. Τόπων, ὅταν τοὺς ἐκυρίευσαν, ὥστε καὶ τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ἐξεδίωξαν, ἐγκαταστήσαντες Λατίνους τοιούτους. Ὁ Γοδοφρεῖδος κατώρθωσε νὰ γίνῃ κύριος τῆς Ἐδέσσης καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου καὶ ἐστέφθη «Προστάτης τοῦ Παναγίου Τάφου», μὴ θελήσας νὰ στεφθῇ βασιλεὺς ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστὸς ἐφόρεσεν ἀκάνθινον στέφανον.

Τὸ κατόρθωμα τοῦτο τῆς ἀνακτήσεως τῆς Ἁγίας Πόλεως ἔσχε μέγαν ἀντίκτυπον καθ' ὅλην τὴν Δυτικὴν Χριστιανωσύνην. Ἔδωκε μεγάλην ὤθησιν εἰς τὸ πολεμικὸν μένος τῶν Χριστιανῶν κατὰ τῶν Μουσουλμάνων, ὥστε ἤρχισεν ἤδη νὰ μελετᾶται ἐκστρατεία καὶ κατὰ τῆς Βαγδάτης. Περὶ τὸν νέον βασιλέα τῆς Ἱερουσαλὴμ συνεκεντρώθησαν πολυάριθμοι ἐκ τῶν εὐγενῶν τῆς Δύσεως, ὀργῶντες πρὸς πολεμικὰς δάφνας. Ἱδρύθησαν δὲ καὶ διάφορα ***τάγματα ἱπποτῶν*** πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν Ἁγ. Τόπων καὶ τῶν προσκυνητῶν κατὰ τῶν ἀπίστων. Τὰ περιφημότερα τῶν ταγμάτων τούτων ἦσαν : Οἱ ***Ἰωαννῖται***, ἤτοι οἱ ἱππόται τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, καὶ οἱ ***Ναΐται***, ὀνομασθέντες οὕτω, διότι τὸ οἴκημά των ἵδρυσαν παραπλεύρως τοῦ Ναοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα. Οἱ ἱππόται οὗτοι, στρατολογούμενοι μεταξὺ τῶν φιλοπολέμων εὐγενῶν τῆς Δύσεως, βαθμηδὸν ἀπέκτησαν τεραστίαν δύναμιν καὶ πλοῦτον. Καὶ κατ' ἀρχὰς τὰ τάγματα ταῦτα ὑπῆρξαν λίαν ὠφέλιμα εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ τὴν περίθαλψιν τῶν προσκυνητῶν, τραυματιῶν, ἀσθενῶν, κτλ. Ἀλλὰ τὸν πρῶτον ἱερὸν ἐνθουσιασμόν των βαθμηδὸν ἀντικατέστησε πνεῦμα ἐγωϊστικὸν καὶ μοναχικὸν καὶ βάρβαρον. Περιελθόντες δὲ εἰς διάστασιν πρὸς ἄλληλα τὰ τάγματα ταῦτα, κατήντησαν νὰ ἀλληλοϋβρίζωνται καὶ νὰ ἀλληλοραδιουργῶνται. Ὅταν βραδύτερον οἱ Μωαμεθανοὶ ἐκυρίευσαν πάλιν τὴν Παλαιστίνην, τὰ τάγματα ταῦτα κατέφυγον εἰς τὴν Κύπρον, ἐκεῖθεν δὲ οἱ μὲν Ἰωαννῖται ἐγκατεστάθησαν πρῶτον εἰς Ῥόδον (ὅθεν καὶ ***Ἱππόται τῆς Ῥόδου***

ὠνομάσθησαν) καὶ ἔπειτα εἰς Μάλταν, οἱ δὲ Ναῖται κατέφυγον εἰς Γαλλίαν, ὅπου ταχέως ἐκφυλισθέντες καὶ ἐξαχρειωθέντες, κατεστράφησαν κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φιλίππου τοῦ Ὡραίου.

Τὸ Λατινικὸν βασίλειον τῶν Ἱεροσολύμων δὲν ηὐδοκίμησεν ἐπὶ πολύ. Οἱ Μωαμεθανοὶ διεξῆγον κατ᾽αὐτοῦ ἀδιάλειπτον πόλεμον καὶ αἱ ἐκ τῆς Δύσεως ἐρχόμεναι ἐπικουρίαι δὲν κατώρθουν νὰ ἀναπληρώνουν τὰς ἀπωλείας αὐτοῦ κατὰ τοὺς πολέμους τούτους. Τὸν Γοδοφρῖδον διεδέχθη ὁ ἀδελφός του ***Βαλδουΐνος***. Ὅταν δὲ οἱ Σαρακηνοὶ ἐκυρίευσαν τὴν Ἔδεσσαν καὶ ἠπείλουν καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐκηρύχθη ἐν Εὐρώπῃ ἡ ***2α Σταυροφορία*** (1147) ὑπὸ τοῦ Πάπα ***Εὐγενίου τοῦ Γ΄***. Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ***Κονράδος ὁ Γ΄***. καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ***Λουδοβῖκος ὁ Ζ΄***. ἐξεστράτευσαν μὲ πολυάριθμον στρατὸν πρὸς σωτηρίαν τῆς Παλαιστίνης. Ἀλλ᾽ αἱ διχόνοιοι, αἱ ἐπιδημίαι καὶ αἱ προδοσίαι ἐπέφερον τὴν καταστροφὴν τῶν δυνάμεων τούτων καὶ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκστρατείας. Ἡ Ἔδεσσα ἔμεινεν εἰς χεῖρας τῶν Μωαμεθανῶν καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια ἄπρακτοι καὶ κατησχυμένοι.

Κατὰ τὸ ἔτος 1187 ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σαρακηνῶν ***Σαλεδδὶν*** ἐκυρίευσεν ἐκ νέου τὴν Ἁγίαν Πόλιν. Ἡ εἴδησις, γνωσθεῖσα ἐν Εὐρώπῃ, κατέπαυσε τὰς ἐκεῖ ἔριδας καὶ ἀντιζηλίας· ἐκηρύχθη ἡ ***3η Σταυροφορία*** καὶ οἱ τρεῖς κραταιότεροι μονάρχαι τῆς Εὐρώπης, ὁ αὐτοκράτωρ ***Φρειδερῖκος ὁ Ἐρυθροπώγων*** (Βαρβαρόσσας), ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ***Ριχάρδος ὁ Λεοντόκαρδος*** καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ***Φίλιππος Αὔγουστος***, ἐτέθησαν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγαλειτέρου στρατοῦ, ὅστις εἶχέ ποτε συγκεντρωθῆ χάριν τῶν Ἁγ. Τόπων. Ἀλλ᾽ αἱ εὐθὺς πάλιν ἐκραγεῖσαι διχόνοιαί των καὶ ἡ κακὴ τῶν Σταυροφόρων πειθαρχία ἐματαίωσαν καὶ ταύτης τῆς ἐκστρατείας τὴν ἐπιτυχίαν. Μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, τὸ μόνον ὅπερ κατώρθωσαν οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῆς, ἦτο νὰ ἐξαναγκάσουν τὸν Σαλεδδὶν νὰ κλείσῃ ἀνακωχὴν καὶ νὰ ἐγγυηθῇ εἰς μὲν τὴν Ἁγίαν Πόλιν ἀσυδοσίαν φόρων, εἰς δὲ τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὴν προσκυνητὰς προστασίαν καὶ ἀσφάλειαν.

Ἡ ***4η*** λεγομένη ***Σταυροφορία*** δὲν ἔφθασε παντελῶς εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἀλλὰ μετετράπη ὑπὸ τοῦ ***Δάνδολο***, Δόγη τῆς Βενετίας, εἰς ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀφορμὴ ἐδόθη πρὸς τοῦτο ὑπό τινος Βυζαντινοῦ πρίγκηπος ***Ἀλεξίου***, ὅστις ἠξίου τὴν διαδοχὴν τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου, διότι ὁ Ἀλέξιος Γ΄. εἶχεν ἀφαιρέσει τοῦτον ἀπὸ τὸν πατέρα του Ἰσαὰκ Ἄγγελον. Καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς διαδοχῆς ταύτης ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τῶν Σταυροφόρων. Οὗτοι εὐκόλως ἐκυρίευσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ᾽ ἀντὶ νὰ θέσουν τὸν Ἀλέξιον ἐπὶ τοῦ θρόνου, κατέλυσαν τὸ Βυζαντινὸν κράτος (1204) καὶ ἵδρυσαν ἀντ᾽ αὐτοῦ Λατινικὴν αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὸν Βαλδουΐνον, ἥτις διήρκεσε μέχρι τοῦ 1261. Οἱ βανδαλισμοί, οὓς διέπραξαν κατὰ τῶν Βυζαντινῶν οἱ Σταυροφόροι οὗτοι, ὑπῆρξαν ἀνεκδιήγητοι. Οἱ Τοῦρκοι βραδύτερον δὲν διέπραξαν χειρότερα. Ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἀπεχώρησε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ***Νίκαιαν***, ἱδρύθησαν δὲ καὶ δύο ἄλλα μικρὰ βασίλεια ὑπὸ Βυζαντινοὺς ἡγεμόνας εἰς τὴν Τραπεζοῦντα

καὶ τὴν Ἤπειρον. Οἱ Βενετοὶ κατέλαβον τότε πολλὰς παραλίας καὶ νήσους τῆς Ἑλλάδος, εἰς δὲ τὴν Μακεδονίαν, Πελοπόννησον, Ἀττικὴν, Βοιωτίαν καὶ ἀλλαχοῦ ἱδρύθησαν ἡγεμονίαι καὶ δουκᾶτα Φραγκικά. Πανταχοῦ, ὅπου ἐγκαθίσταντο Φράγκοι καὶ Βενετοί, ἀπεδίωκον τοὺς Ὀρθοδόξους ἐπισκόπους καὶ ἐπέβαλλον διὰ τῆς βίας εἰς τὸν ἐγχώριον πληθυσμὸν Λατίνους ἐπισκόπους. Ὁ τότε Πάπας Ἰννοκέντιος Γ΄. διώρισε καὶ Λατῖνον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως.

Κατὰ τὸ ἔτος 1213 ἐγένετο καὶ μία σταυροφορικὴ ἐκστρατεία 20,000 ποίδων ἐκ τῆς Δύσεως κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο δεικνύει τὸν νοσηρὸν θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμὸν, ὅστις εἶχε τότε καταλάβει τὴν δυτικὴν Εὐρώπην ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἁγίων Τόπων. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν παιδίων τούτων ᾐχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν. (ἀκολουθεῖ)

ΥΠΟΥΛΟΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΛΑΝΗΣ

«Οἱ Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν».

Δ΄.

Οἱ «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν» ἀρνοῦνται ἐπίσης καὶ τὴν ***προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος***. Στηρίζονται εἰς τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως ***πνεῦμα***, ἡ ὁποία σημαίνει ***πνοήν***· ἐξηγοῦν δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὡς «διάθεσιν ἢ δύναμιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι ἓν μὲ τὸν Πατέρα». Ἐπίσης κατά τινα βαθμὸν τὸ Πνεῦμα θεωρεῖται ὡς «διάθεσις πάντων, οἵτινες εἶναι ἀληθῶς τοῦ Κυρίου, ἄνθρωποι ἢ ἄγγελοι, ἀναλόγως τῆς ἑνότητος ἢ ἁρμονίας των πρὸς τὸν Κύριον» (τόμ. 5ος κεφ. 8ον σελ. 182 καὶ ἑξῆς τῆς Ἀγγλικῆς ἐκδόσεως).

Πρὸς ἐπικύρωσιν δὲ τῆς ἀνωτέρω ἰδέας παραθέτουν σωρείαν χωρίων τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ὅπου ἀναφέρεται «πνεῦμα Θεοῦ, πνεῦμα Χριστοῦ, πνεῦμα ἁγιασμοῦ, πνεῦμα ἀληθείας, πνεῦμα ἐλευθερίας» κ.τ.λ. καθὼς καὶ ἄλλα χωρία, ὅπου ἀναφέρεται τὸ ἀντίθετον «πνεῦμα δειλίας, δουλείας, τοῦ κόσμου, τῆς πλάνης κ.τ.λ».

Δυνάμεθα ὅμως νὰ ἐξηγήσωμεν ὅλας τὰς λέξεις μόνον διὰ τῆς ἐτυμολογίας, δηλ. ὅλας τὰς μεταφορικὰς καὶ πραγματικὰς σημασίας λέξεώς τινος, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ᾽ ὄψιν τὰς καθιερωθείσας ὑπὸ τῶν λογογράφων μας ἐφαρμογὰς ἑκάστης λέξεως, ὑπὸ ὡρισμένας περιστάσεις καὶ χρήσεις αὐτῆς; Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι διέπλασαν καὶ ἐμόρφωσαν τὴν γλῶσσαν ἑνὸς λαοῦ, ἐνίοτε μὲν ἔλαβον ὑπ᾽ ὄψιν τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως, ἄλλοτε ὀνοματεποίησαν λέξεις διαφόρους, ἄλλοτε παρέλαβον τὰς ἐκ συνηθείας παραδοθείσας εἰς αὐτοὺς ἐννοίας καὶ ἐδημιούργησαν νέας λέξεις μὲ νέας σημασίας. Λάβετε ὡς ἓν ἁπλοῦν παράδειγμα τὴν λέξιν ***διαγράφω.*** Λέγομεν ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν : «Διέγραψε τὸ ὄνομά του ἐκ τοῦ καταλόγου» (δηλ. ἔσβυσε) ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ «διέγραψε τὸ σχέδιόν του» (δηλ. ἐσχεδίασε) ἐξ οὗ τὸ ***διάγραμμα.*** Ὑπὸ

τὴν στενὴν ἐτυμολογικὴν ἔννοιαν ἡ λέξις ***Θεὸς*** (ἐκ τοῦ ***θέω***, τρέχω) δὲν θὰ ἐσήμαινεν ἀπολύτως τίποτε. Ὥστε τὰς καθιερωθείσας σημασίας τῶν λέξεων δέον νὰ ζητήσωμεν ***οὐ μόνον*** ἐκ τῆς ἐτυμολογίας των ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς χρήσεώς των. Δυνάμεθα ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων φράσεων «πνεῦμα Θεοῦ, πνεῦμα Χριστοῦ», κτλ. νὰ ἐξαγάγωμεν τὸ συμπέρασμα καὶ διὰ τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, ὅπου ἡ λέξις «***Πνεῦμα***» ἀπαντᾷ μόνη καὶ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ ἐπιθέτου «Ἅγιον»; Ἔχομεν παραδείγματα εἰς τὴν γλῶσσαν μας, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀλλαγὴ τῆς προθέσεως μεταβάλλει τελείως τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, μεθ' ἧς συντίθεται. Λάβετε τὴν λέξιν «γράφω» μὲ τὰς προθέσεις ***σύν***, ***ἐν***, ***διά***, ***μετά***, ***κατά***, ***παρὰ*** κτλ. καὶ θὰ ἔχητε ποικιλίαν ἐννοιῶν. Ἐντεῦθεν καταφαίνεται ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς «Χαραυγῆς τῆς Χιλιετηρίδος» μόνον διὰ τῶν λεξικῶν καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἀτομικῆς γνώσεως τῆς γλώσσης μας καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς ἔφθασεν εἰς τὰ ἄτοπα συμπεράσματά του.

Πνεῦμα Θεοῦ καὶ ***Πνεῦμα Χριστοῦ*** καὶ ***Πνεῦμα ἁγιασμοῦ*** εἶναι βεβαίως τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, — ὅπως λ. χ. εἰς τὸν τύπον τοῦ βαπτίσματος. Εἰς τὸν τύπον ἐκεῖνον βεβαίως δὲν σημαίνει «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου ΑΥΤΩΝ Πνεύματος» ὡς ἠθέλησε κάποιος ἐκ τῆς ὁμάδος τῆς «Χαραυγῆς» νὰ μᾶς τὸ ἑρμηνεύσῃ, παρὰ πᾶσαν μαρτυρίαν τῶν χειρογράφων τῆς Κ. Διαθήκης, παρὰ πάντα κανόνα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐπίσης αἱ φράσεις «πνεῦμα ἀληθείας, πνεῦμα ἐλευθερίας,» κ.τ.λ. ἢ ἐξ ἀντιθέτου «πνεῦμα ψεύδους, πνεῦμα δουλείας, πνεῦμα δειλίας» κ.τ.λ. εἶναι καὶ τυφλῷ δῆλον, ὅτι σημαίνει ἁπλῶς ***ἀλήθειαν***, ***ἐλευθερίαν***, ***ψεῦδος***, ***δουλείαν***, ***δειλίαν*** κ.λ.π.»

Δὲν ἀπαντᾷ ὅμως τὸ «Πνεῦμα» πάντοτε συνοδευόμενον ἀπὸ ἄλλο οὐσιαστικόν· ἀπαντᾷ καὶ μόνον. Πῶς θὰ τὸ ἐξηγήσωμεν τότε; Λάβετε π. χ. τὸ χωρίον Πράξ. κη', 55: «καλῶς ***ἐλάλησε*** τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν.» ἢ τὸ Ρωμ. η', 26 καὶ 27: «Ὡσαύτως καὶ τὸ Πνεῦμα συμβοηθεῖ, κ.τ.λ. ... αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἱκετεύει ὑπὲρ ἡμῶν διὰ στεναγμῶν ἀλαλήτων· ὁ ἐρευνῶν τὰς καρδίας ἠξεύρει τί εἶναι τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος». Ματθ. κη', 19 «βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Πράξ. ιγ', 2 καὶ 4· «εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον χωρίσατε εἰς ἐμέ. . . προσεκάλεσα αὐτούς. . . Πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». κ.τ.λ. Εἰς τ' ἀνωτέρω χωρία πᾶς εἰλικρινὴς καὶ ἀπροκατάληπτος ἀναγνώστης βλέπει ὅτι κάτι περισσότερον ἀπὸ ἁπλῆν δύναμιν ἢ ἐπιρροὴν ἢ διάθεσιν πρέπει νὰ σημαίνῃ ἡ λέξις «Πνεῦμα» ἢ «Ἅγιον Πνεῦμα», διότι ἐμφανίζει τὸ Πνεῦμα μὲ ἐνεργείας, ἀποδιδομένας μόνον εἰς προσωπικὰς ὑποστάσεις, ἤτοι, εἰς ***πρόσωπα***.

Ἔπειτα δὲν ἐννοῶ πῶς οἱ «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν» δὲν βλέπουν τὸ πρὸ αὐτῶν χάσμα τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξηγοῦν τὸ Πνεῦμα ὡς ἐπιρροὴν κτλ. καὶ λησμονοῦν τὸν θεμελιώδη ὁρισμόν: «Πνεῦμα ὁ Θεός.» Ἡ ἐξήγησίς των ἂν ἦτο ὀρθή, θὰ ὑπεβίβαζε τὴν ἀπόλυτον προσωπικότητα τοῦ Θεοῦ εἰς ἁπλῆν ἀπρόσωπον ***ἐπιρροήν***.

Ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ σφάλμα, ὅπερ διαπράττουν οἱ «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν» εἶναι ὅτι δὲν γνωρίζουν σαφῶς τί ἐστὶ **προσωπικότης** καὶ ποῦ ἔγκειται ἡ **προσωπικότης**. Φαίνεται ὅτι λέγοντες **πρόσωπον** ἢ προσωπικὴν ὑπόστασιν ἐννοοῦν ὑπάρξεις, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνθρώπινοι, δηλ. μὲ ὀφθαλμούς, ὦτα, στόμα, χεῖρας, πόδας κτλ.

Ὁ συλλογισμός των εἶναι σφαλερὸς, διότι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς τὰ διάφορα ζῷα ἔχουν ὅλα ταῦτα, ἐν τούτοις δὲν εἶναι προσωπικαὶ ὑπάρξεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Θεὸς, ὅστις στερεῖται τούτων, **εἶναι** προσωπικὴ ὕπαρξις ἢ ὑπόστασις. ὄχι δὲ μόνον τοῦτο ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶναι ἡ κατ' ἐξοχήν, ἡ ἀπόλυτος προσωπικὴ ὑπόστασις. Ἄρα ἀλλοῦ δέον νὰ ζητήσωμεν τὴν προσωπικότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου—εἰς τὸ λογικόν, εἰς τὸ ἄϋλον στοιχεῖον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ Θεῷ εἶναι ὅλον ἄϋλον, χωρὶς κανὲν ὑλικὸν στοιχεῖον. Ἐκτὸς ἐὰν οἱ «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν» ἀρνοῦνται τοῦτο, ἀποδεχόμενοι ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἔχει κάποιαν λεπτήν, πολὺ λεπτὴν οὐσίαν ἢ ὕλην, ὡς παρεδέχθησάν τινες, ὑλοποιήσαντες οὕτω τὸν Θεόν. Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὁ Θεὸς παρίσταται μὲ ὀφθαλμούς, χεῖρας, στόμα, ὦτα, πόδας, κ.λ π. ἀλλὰ τοῦτο καλεῖται **ἀνθρωπομορφισμός**—εἶναι μία συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, διότι ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ἄλλο εἶδος προσωπικότητος, ἐκτὸς ἐκείνης ἥτις ὁμοιάζει πρὸς ἡμᾶς αὐτούς.

Οἱ λόγοι λοιπόν, τὸ λογικόν, ἡ σκέψις, ἡ κρίσις, ἡ βούλησις, τὸ φρόνημα καὶ πᾶσα ἐν γένει ἐνέργεια καὶ ἠθικὴ ἀρχὴ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς προσωπικότητος. Ὁ Θεὸς παρίσταται μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ ἢ τὰς ἰδιότητας καὶ ἐνεργείας αὐτάς; Ναί. Τότε εἶναι πρόσωπον. Ὁ ἄνθρωπος παρίσταται μὲ τὰς αὐτὰς ἐνεργείας καὶ τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικά· τότε καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι προσωπικὴ ὕπαρξις. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον παρίσταται μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτάς; Ἐὰν ναί, τότε καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι προσωπικὴ ὕπαρξις. Τί λέγει ἡ Γραφὴ περὶ τούτου; Τὸ Πνεῦμα παρίσταται **ὁμιλοῦν** (Πράξ κη'. 25, ιγ' 2), ὡς **κρῖνον** («ἐφάνη εὔλογον εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἰς ἡμᾶς», Πραξ. ιε', 28), ὡς **προσκαλοῦν** (Πραξ. ιγ'. 2: «εἰς τὸ ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον **προσεκάλεσα** αὐτούς»), ὡς **πέμπον** (αὐτόθι 4: «πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»,) ὡς **διατάσσον** («χωρίσατε εἰς ἐμέ,» κ.τ.λ), ὡς **βουλόμενον** ἢ **θέλον** (Α'. Κορινθ. ιβ, 11: «Πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται»). Εἶναι ταῦτα ἀληθῆ, πραγματικά, ἀναμφισβήτητα; Τότε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι **προσωπικὴ ὑπόστασις χωριστὴ καὶ διακεκριμένη** τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ. Εἶναι δὲ πολὺ περίεργον ὅτι, ἐνῷ ἀποδίδουν προσωπικότητα **εἰς τὸ πονηρὸν πνεῦμα**, ἀρνοῦνται ταύτην εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα!

Εἰς τ' ἀνωτέρω Γραφικὰ χωρία προσθέσατε καὶ τὰ κάτωθι παράλληλα αὐτῶν «Τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει (=ἱκετεύει=μεσιτεύει) ὑπὲρ ἡμῶν»—ἀκριβῶς ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν (Ρωμ. η', 26 καὶ 34). Τὸ Πνεῦμα εἶπε «Χωρίσατε εἰς ἐμὲ τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Παῦλον διὰ τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον προσεκάλεσα αὐτοὺς» (Πράξ. ιγ', 2). Τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἀποδίδων ὁ Παῦλος εἰς

τὸν Θεὸν λέγει: «Ὅτε δὲ ηὐδόκησεν ὁ Θεός. . . ὡς καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ» (Γαλ. α΄ 15). Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μεσιτεύει ὅπως καὶ ὁ Χριστός· καλεῖ ὅπως καὶ ὁ Θεὸς ὁ Πατήρ. Διατί προκειμένου περὶ τοῦ μὲν Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν μεσιτείαν καὶ τὴν πρόσκλησιν ὡς ἐνεργείας προσωπικὰς ἢ προσωπικῆς ὑποστάσεως, προκειμένου δὲ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αἱ αὐταὶ ἐνέργειαι νὰ ἀποδίδωνται εἰς **ἀπρόσωπον ἐπιρροήν**; Οὐδεμία λογικὴ δύναται νὰ χωνεύσῃ τοιαῦτα συμπεράσματα. Ἂν ἦσαν τὰ ἀνωτέρω χωρία ποιητικά, θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἡ γλῶσσά των εἶναι μεταφορική. Ἀλλ' εἶναι εἰς **πεζὸν** λόγον, καὶ διατυπώνουν ὡρισμένας καὶ πρακτικὰς ἀληθείας πρὸς ἐποικοδομὴν καὶ ὁδηγίαν τῶν πιστῶν. Πᾶσα ἑπομένως ἄλλη γνώμη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὄχι ἁπλῶς παρέλκει ἀλλὰ καταστρέφει αὐτὴν ταύτην τὴν θετικὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ προτίθεται νὰ μεταδώσῃ ἡμῖν.

Τοιαύτη κατάφωρος ἄρνησις τῶν προσωπικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πνεύματος καταστρέφει αὐτὴν ταύτην τὴν βάσιν τοῦ κριτηρίου ἡμῶν καὶ περιάγει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἕνα κυκεῶνα καὶ λαβύρινθον, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ ποίαν ἐνέργειαν δύναται νὰ θεωρήσῃ ὡς προσωπικὴν καὶ ποίαν ὡς ἀπρόσωπον. Τὰ πράγματα ὅμως βροντοφωνοῦν ὅτι Ὄν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται προσωπικαὶ ἐνέργειαι διὰ γλώσσης, ἡ ὁποία δὲν εἶναι οὔτε ποιητικὴ οὔτε ἀλληγορική, εἶναι **προσωπικὴ ὕπαρξις.** Ἀνωτέρω εἶχον ἀναφέρει τὸ ἐν Πράξ. κη΄, 25: «Καλῶς ἐλάλησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν.» Παραβάλλοντες τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς τὸ ἀρχικὸν τοῦ Ἠσαΐου (ϛ΄. 9.) βλέπομεν ὅτι ἐκεῖ κατὰ τὸν Ἠσαΐαν ὁ Κύριος εἶναι ὁ λαλήσας, ἐνῷ εἰς τὰς Πράξεις εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Πρέπει λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν ἓν ἐκ τῶν δύο: ἢ ὁ Κύριος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον (ἀλλὰ πρόσωπον), τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἀσυμβίβαστον πρὸς οἱανδήποτε διάκρισιν τῆς Θεότητος, ἢ ὅτι εἶναι χωριστὰ μὲν πρόσωπα ἀλλ' οὐσιαστικῶς ἔχοντα τὰ αὐτὰ αἰσθήματα καὶ διαθέσεις καὶ ἐπιδιώκοντα τὸν αὐτὸν σκοπόν. Διότι ἄλλως ἐὰν τὸ Πνεῦμα ἦναι ἁπλῶς **ἐπιρροὴ** καὶ στερῆται προσωπικότητος, ὅμοιος πρέπει νὰ ἦναι καὶ ὁ Κύριος.

Ἡ καθαρὰ καὶ ἀμερόληπτος λογικὴ αὐτὸ μᾶς λέγει. Οἱ «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν» θὰ ἦσαν δικαιότεροι καὶ συνεπέστεροι πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὰς δοξασίας των, ἐάν, ὅπως ἠρνήθησαν τὴν προσωπικότητα τοῦ Πνεύματος, ἠρνοῦντο καὶ τὴν τοῦ Ἰεχωβᾶ. Ἐὰν δὲν δύνανται νὰ πράξουν τοῦτο, (διότι τότε θὰ εὑρίσκοντο εἰς φανερὰν σύγκρουσιν πρὸς τὰς Γραφάς) τότε εἶναι ἐπίσης σύγκρουσις πρὸς τὰς Γραφὰς ἡ ἄρνησις τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι αἱ Γραφαὶ σαφηνίζουν τόσον ἀκριβῶς τὸ ζήτημα, ὥστε οἱ ἀποδεχόμενοι τὸ ἓν καὶ ἀρνούμενοι τὸ ἄλλο μεταπίπτουν ἀπὸ τὴν Σκύλλαν εἰς τὴν Χάρυβδιν.

Ἐὰν ἡ Ἁγ. Γραφὴ δὲν ὡμίλει ὡς ὁμιλεῖ, θὰ ἤμεθα εἰς τὸ σκότος. Δόξα ὅμως τῷ Θεῷ, ὅστις ἐν τῇ ἀπείρῳ Αὐτοῦ ἀγάπῃ πρὸς ἡμᾶς μᾶς ἀπεκάλυψε τὰ πάντα εἰς τὴν ἁπλότητα αὐτῶν καὶ μᾶς προσκαλεῖ νὰ τὰ πιστεύωμεν, ὡς εἶναι γεγραμμένα ἐν τῷ ἁγίῳ Αὐτοῦ Λόγῳ· εἴθε δὲ νὰ φωτίσῃ πάντας τοὺς πεπλανημένους, ὥστε νὰ ἴδουν τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

(συνέχεια)

Ὁ ***τρίτος*** τρόπος, καθ' ὃν οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοὶ πολῖται δύνανται νὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἀνύψωσιν καὶ ὑποστήριξιν κυβερνήσεως ἠθικῆς εἶναι ἡ ***θυσία τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος, χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας***. Ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω τὸ καθῆκον τοῦ χρηστοῦ πολίτου, ὅπως μὴ παραβαίνῃ τοὺς νόμους χάριν ἀτομικῆς του εὐκολίας ἢ συμφέροντος παρανόμου. Τοῦτο εἶναι μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ ζητήματος. Ὁ θέλων νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα του κυβερνωμένην ἠθικῶς καὶ εὐημεροῦσαν, πρέπει νὰ προβῇ ἔτι περαιτέρω καὶ νὰ θυσιάζῃ τὸ ***νόμιμον συμφέρον*** του, ὅταν τοῦτο ἀντιστρατεύεται εἰς τὸ γενικὸν καλὸν τῆς κοινωνίας ἢ εἰς τὴν ὁμαλὴν καὶ δικαίαν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, ἢ ὅταν διὰ τῆς τοιαύτης θυσίας θὰ ἐπέλθῃ μία ὠφέλεια ὑπὲρ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὸ κυριώτερον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου οἱ χρηστοὶ πολῖται δύνανται νὰ ἐξυγιάνουν τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὴν λύσιν ὅλων τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων τῆς χώρας συμφώνως πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας εἰς τὴν ἠθικὴν—καὶ τὸ μέσον τοῦτο εἶναι τὸ ***προσωπικόν των ἐνδιαφέρον*** καὶ ἡ ***προσωπική των δρᾶσις***.

Ἐδῶ πάλιν ἰσχυρὸν ὅπλον εἶναι ὁ ***τύπος***, διὰ τοῦ ὁποίου συζητοῦνται τὰ προβλήματα τῆς ἡμέρας καὶ ἐπιδιώκεται ἡ πρέπουσα λύσις αὐτῶν. Πρὸς τοῦτο βεβαίως χρειάζεται ***τύπος ἠθικός***. Μία ἐφημερίς, ἥτις δέχεται νὰ ὑποστηρίξῃ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν πολιτικὴν χάριν χρημάτων ἢ βρομερῶν συμφερόντων, βεβαίως δὲν θὰ ἦναι παράγων ἠθικὸς εἰς τὸν τόπον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς πολίτας. Ἂν ἀρνηθοῦν νὰ ἀγοράζουν ἢ νὰ ὑποστηρίζουν ἐφημερίδας, αἱ ὁποῖαι εἶναι γνωσταὶ ὡς ἀνήθικοι καὶ χρηματιζόμεναι, καὶ δώσουν τὴν ὑποστήριξίν των εἰς φύλλα, τῶν ὁποίων εἶναι γνωστὴ ἡ ἐντιμότης, ταχέως θὰ ἐξαναγκάσουν τὰς ἀνηθίκους ἐφημερίδας ἢ νὰ ἀλλάξουν πορείαν ἢ νὰ παύσουν ἐκδιδόμεναι, ἐλλείψει ἀναγνωστῶν.

Ἄλλο μέσον εἶναι αἱ συγκεντρώσεις τῶν πολιτῶν — διαλέξεις, συλλαλητήρια κτλ. — ἔνθα τὰ χρηστὰ στοιχεῖα τῆς κοινωνίας δύνανται νὰ κηρύξουν τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἠθικὰς λύσεις τῶν προβλημάτων τῆς ἡμέρας, καὶ νὰ ὑποστηρίξουν πᾶσαν προσπάθειαν καὶ πᾶσαν ἰδέαν ὑπὲρ τῆς ἠθικοποιήσεως τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας.

Ἀλλ' ἐκτὸς ὅλων τούτων τῶν μέσων, ἅτινα ἐπὶ τέλους χρειάζονται ὀργανωμένην καὶ συστηματικὴν προσπάθειαν, ὑπάρχει τὸ ἴσως ἰσχυρότερον ὅλων τῶν μέσων — ἡ ***ἀτομικὴ προσπάθεια***, τὸ ***ἀτομικὸν παράδειγμα***, ἡ ***ἀτομικὴ προπαγάνδα*** τοῦ χρηστοῦ καὶ Χριστιανοῦ πολίτου ἐντὸς τοῦ ἰδιαιτέρου κύκλου τῶν συγγενῶν, φίλων, συναδέλφων καὶ γνωρίμων του. Ἂς μὴ καταφρονήσῃ κανεὶς τὴν πολυτι-

μότητα καὶ ἀποτελεσματικότητα τῆς τοιαύτης ἀτομικῆς προσπαθείας, διότι αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βάσην πάσης ἄλλης προσπαθείας πρὸς ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς κυβερνήσεως ἑνὸς τόπου.

Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ, ὅπου, ὡς εἴπομεν, τὰ ἠθικὰ στοιχεῖα εἶναι τὰ μᾶλλον δραστήρια καὶ ἐνεργά, ὁ ἠθικὸς τύπος καὶ ὅλαι αἱ ὀργανώσεις, αἵτινες ἐργάζονται διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἠθικῆς, προέρχονται ἐκ τῆς ἀτομικῆς δράσεως τῶν χρηστῶν πολιτῶν καὶ στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἐνεργοῦ ὑποστηρίξεως αὐτῶν.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων ζητημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ κίνησις τῶν χρηστῶν στοιχείων τῆς κοινωνίας ἀσκεῖ ἄμεσον καὶ σοβαρὰν ἐπίδρασιν, εἶναι καὶ τὸ τῆς καταπολεμήσεως τῶν ἀνηθίκων προσώπων ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς.

Οὐδεὶς πολιτικὸς ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ ἐν Ἀμερικῇ τολμᾷ νὰ δράσῃ κατὰ τρόπον προσβάλλοντα τὴν ἠθικὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ, διότι φοβεῖται τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς, ἣν πρεσβεύουν καὶ ἐφαρμόζουν τὰ χρηστὰ στοιχεῖα τῆς κοινωνίας. Γνωρίζει δὲ ὅτι μία του πρᾶξις φαῦλος ἢ ἀνήθικος θὰ ἐπισύρῃ ἐναντίον του ὅλην τὴν ἐχθρότητα τῶν στοιχείων τούτων εἰς τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν πολιτευόμενον ἐκεῖνον, ὅστις φωρᾶται ἐκμεταλλευόμενος τὴν θέσιν του διὰ νὰ γεμίσῃ τὴν τσέπην του ἢ τὰς τσέπας τῶν φίλων του εἰς βάρος τῆς κοινωνίας ἢ τοῦ δημοσίου ταμείου!

Ὁ τοιοῦτος συνήθως δὲν θέτει πλέον ὑποψηφιότητα εἰς τὰς ἑπομένας ἐκλογάς, διότι γνωρίζει ὅτι θὰ τὸν καταψηφίσουν ἀμειλίκτως οἱ χρηστοὶ πολῖται, χωρὶς νὰ ἀποβλέψουν εἰς προσωπικοὺς μετ' αὐτοῦ δεσμούς.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ὑπέροχος ἐπιβολὴ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν εἰς τὰς προηγμένας ἐκείνας κοινωνίας!

Διατὶ νὰ μὴ ἐγκαινιάσωμεν μίαν τοιαύτην πολιτικὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν πατρίδα; Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ σημερινή μας πολιτικὴ κατάστασις εἶναι ἀξιοθρήνητος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν — ὅτι αἱ τρομεραὶ ἐθνικαὶ συμφοραί, τὰς ὁποίας ἐπεσώρευσαν κυβερνῆται ἀσυνείδητοι καὶ ἀνήθικοι, μήτε Θεὸν φοβούμενοι μήτε ἄνθρωπον ἐντρεπόμενοι, εἶναι τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς ἐλλείψεως τῆς ἠθικῆς εἰς τὴν πολιτικήν μας ζωὴν — ἢ μᾶλλον, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν φαύλων στοιχείων κατὰ τῶν ἠθικῶν τοιούτων εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικήν μας ζωήν. Ἠθικὰ στοιχεῖα ὑπάρχουν καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ τρομοκρατοῦνται ὑπὸ τῶν φαύλων, ἐνῷ ἔπρεπεν, ὅπως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ καὶ ἀλλαχοῦ, τὰ ἠθικὰ στοιχεῖα νὰ τρομοκρατοῦν τὰ φαῦλα, καὶ νὰ τὰ ἐξαναγκάζουν, διὰ μόνης τῆς ἠθικῆς ἐπιβολῆς, νὰ ὑποτάσσωνται καὶ νὰ τρέμουν.

Ἐφθάσαμεν, φεῦ! εἰς μίαν ἐθνικὴν καταστροφήν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι μὲν ἀνεπανόρθωτος, ἀλλὰ καὶ μόνον διὰ ριζικῆς ἀλλαγῆς ἀρχῶν, ἰδεῶν καὶ μεθόδων πολιτικῶν δύναται νὰ ἐπανορθωθῇ. Ἡ ἐθνικὴ ἀτίμωσις, ἣν ὑπέστημεν ἐν Μ. Ἀσίᾳ, εἶναι τὸ φυσικὸν καὶ ἀναπόδραστον ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς φαυλότη-

τος καὶ μωρίας, ἣν ἡμεῖς αὐτοὶ ἠνέχθημεν ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ κοινωνικῇ ζωῇ.

Ἂν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τὴν Ἑλλάδα μας μεγάλην, ἠθικήν, εὐημεροῦσαν, σεβαστὴν εἰς φίλους καὶ ἐχθρούς, πρέπει ἡμεῖς οἱ πολῖται νὰ ἐνστερνισθῶμεν τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς, ἥτις ἀπορρέει ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Πρέπει ὄχι μόνον νὰ ἀποδιώξωμεν ἀπὸ τὴν πολιτικὴν σκηνὴν κάθε ἕνα ἀπὸ τοὺς φαύλους καὶ ἀπαισίους παράγοντας τῆς ἐθνικῆς καταστροφῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποτινάξωμεν ὅλας ἐκείνας τὰς πολιτικὰς μεθόδους καὶ ἕξεις καὶ τρόπους τοῦ σκέπτεσθαι — τὴν πολιτικὴν ἀνανδρίαν, ἀδιαφορίαν, ἰδιοτέλειαν νωθρότητα καὶ ἠθικὴν χλιαρότητα — διὰ τῶν ὁποίων κατηντήσαμεν νὰ διοικηθῶμεν, ὅπως ἐδιοικήθημεν, καὶ νὰ καταστραφῶμεν, ὅπως κατεστράφημεν.

Εἰς τὴν χεῖρά μας — ἡμῶν τῶν ἀτόμων — εἶναι νὰ ἀποκαθάρωμεν τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπια τῆς σήμερον νὰ οἰκοδήσωμεν νέον, στερεὸν καὶ ὡραῖον, τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἑλλάδος τῆς αὔριον. ***Πᾶς ἐλεύθερος λαὸς εἶναι ἀντάξιος τῶν κυβερνητῶν του***, διότι αὐτὸς ὁ ἴδιος δημιουργεῖ τοὺς κυβερνήτας του. Κανεὶς πολίτης δὲν εἶναι τόσον μικρὸς καὶ τόσον ἀσήμαντος, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ συμπράξῃ καὶ νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Πατρίδος. Ἂς ἀποδυθῶμεν λοιπὸν πάντες μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας ἐν μεγάλῃ ἀδυναμίᾳ ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, καὶ ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι τάχιστα θὰ ἴδωμεν τὰ ὡραῖα καὶ ἀγλαὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ἡμῶν προσπαθείας.

ΔΙΕΘΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

διὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον 1922.

Κυριακή, 2 Ὀκτωβρίου.

Ἡ γέννησις Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. (Λουκᾶ α'.).

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἡρώδου τοῦ Ἰδουμαίου, τοῦ ἐπονομασθέντος Μεγάλου, ἔζη ἐν Ἱεροσολύμοις ἓν ζεῦγος εὐσεβές, ὁ ἱερεὺς Ζαχαρίας καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ἐλισάβετ, ἀμφότεροι ἐκ τῆς γενεᾶς τῆς ἱερατικῆς τοῦ Ἀαρών. Δὲν ἦσαν μόνον ἐνάρετοι καὶ ἀκριβεῖς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν διατάξεων τῆς Μωσαϊκῆς λατρείας, ἀλλὰ καὶ ἀπέβλεπον μετὰ πίστεως εἰς τὴν ἔλευσιν Σωτῆρος, τοῦ Μεσσίου, τὸν ὁποῖον προανήγγειλαν οἱ Προφῆται.

Ἡ ὑπηρεσία τοῦ Ναοῦ καὶ ἡ λειτουργία αὐτοῦ διεξήγετο ὑπὸ ὁμάδων ἱερέων, κατὰ 8 ἡμέρας ἀντικαθιστωμένων ὑπὸ ἄλλων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ θυμιάζειν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ ἐντὸς τοῦ διαμερίσματος τῶν Ἁγίων, ἦτο τὸ κορύφωμα τῆς ὅλης λειτουργίας, καὶ ἔργον τὸ ὁποῖον ὅλοι ἐπόθουν νὰ ἐκτελέσουν, ἡ κλη-

ρώσις ἐκανόνιζε τὴν σειρὰν μὲ τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἱερεὺς θὰ ἐθυμίαζεν. Κατὰ τὴν ὑπερτάτην ἐκείνην στιγμήν, ἐφάνη εἰς τὸν ἱερουργοῦντα Ζαχαρίαν ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, ἀναγγέλλων εἰς τὸν ἄτεκνον πρεσβύτην, ὅτι θὰ ἀπέκτα υἱὸν καὶ ὑποδεικνύων ὡς ὄνομα τούτου τὸ Ἰωάννης, «ὁ ἐλέῳ Θεοῦ δωρηθείς.»

Προεφήτευσεν ἔτι ὁ ἄγγελος ὅτι ὁ μέλλων νὰ γεννηθῇ ἤθελεν εἶσθαι μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ ἤθελε πλησθῇ Πνεύματος Ἁγίου ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὅτι πολλοὺς ἤθελεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ἤθελε προπορευθῇ τοῦ Κυρίου ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλία, ἵνα παρασκευάσῃ εἰς τὸν Κύριον λαὸν προδιατεθειμένον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ζαχαρίας, ταραχθείς, δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ τὸ ἀνέλπιστον ἄγγελμα, ἔδωσεν εἰς αὐτὸν ὡς σημεῖον, ὅτι θὰ ἔμενεν ἄλαλος μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ θαύματος.

Τὰ προαγγελθέντα ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου καὶ ὑπὸ τῶν προφητῶν (Ἡσαΐας μ΄. 3—5) ἐπραγματοποιήθησαν ἐν τῷ Ἰωάννῃ, ὅστις ηὔξανεν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου διὰ αὐστηρᾶς ζωῆς ἀπομονώσεως, καὶ προσευχῆς προπαρεσκευάσθη διὰ τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον πρυώριστο νὰ ἐκτελέσῃ —νὰ προετοιμάσῃ τὴν ὁδὸν τοῦ Μεσσίου, κηρύττων μετάνοιαν καὶ βαπτίζων εἰς σφραγῖδα τῆς μετανοίας.

Κυριακή, 9 Ὀκτωβρίου.

Ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ Ἰησοῦ (Λουκ. β΄.)

Πάντα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξαν θαυματουργικά, ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παρθένου μέχρι τῆς διασώσεως αὐτοῦ διὰ τῆς φυγῆς εἰς Αἴγυπτον· πάντα δὲ διεπιστώθησαν καὶ ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ὑπὸ ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ θεία χάρις ἐδώρησε πίστιν σταθερὰν καὶ ἁπλῆν. Ἡ ἁγνὴ Παρθένος μετὰ πίστεως ἐδέχθη τὴν δι᾽ αὐτὴν ἀνεξήγητον πρόρρησιν τοῦ ἀγγέλου, ὅτι προώρισται νὰ γίνῃ ἡ μήτηρ τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου· πίστις θερμὴ εἰς τὸ θεῖον ἄγγελμα ἔκαμε τὸν ὅσιον Ἰωσὴφ προστάτην τῆς Παρθένου καὶ τοῦ Θείου Βρέφους· εἰς καρδίας εὐθέτους ἀνήγγειλεν ὁ οὐράνιος χορὸς τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, καὶ εὐθὺς ἐδέχθησαν τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα μετὰ χαρᾶς καὶ πίστεως. Σταθερὰν πίστιν ἔχοντες οἱ Μάγοι εἰς τὸ ἀλάνθαστον τοῦ ἐπουρανίου Σημείου, διήνυσαν τὸν κοπιώδη δρόμον ἐκ Μεσοποταμίας ἵνα προσκυνήσουν τὸ νεογνόν· τῆς πίστεως ἐπισφράγισις ἦτο ἡ πρὸς τοὺς πιστοὺς διαβεβαίωσις τῆς Ἄννης περὶ τοῦ Μεσσίου, τὸν ὁποῖον ἀπὸ μακρῶν χρόνων προσεδόκα. Κορύφωμα τῆς πίστεως τοῦ Συμεὼν ἦτο τὸ «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν Σου, Δέσποτα!»

Ὁ παῖς Ἰησοῦς ηὔξανεν εἰς σοφίαν καὶ ἡλικίαν καὶ εὕρισκε χάριν παρὰ Θεῷ καὶ παρ᾽ ἀνθρώποις. Ἀναπαρίστα τὴν εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ, τὸν τέλειον ἄνθρωπον, ὁποῖον Ἐκεῖνος τὸν ἔπλασε καὶ προώρισε νὰ ζῇ ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς δόξαν Του. Ἦτο χαρακτὴρ ὅμοιος τοῦ ὁποίου ὁ κόσμος δὲν εἶδέ ποτε, οὔτε δύναται νὰ ἴδῃ. Καὶ κατὰ τοῦτο διέφερε τῶν παίδων τῆς ἡλικίας του, ὅτι εἶχε συναίσθησιν τῆς θείας του καταγωγῆς, ἀναμφιβόλως διδαχθεὶς παρὰ τῆς μητρός του τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου εἰς αὐτὴν διαπιστωθέντα. Τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτήν, ὅτε τὸν εὗρε συζητοῦντα εἰς τὸν Ναὸν μετὰ τῶν Διδασκάλων ν: «Δὲν ἠξεύρετε ὅτι πρέπει νὰ καταγίνωμαι εἰς τὰ τοῦ Πατρός

μου;» Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἔδωκε παράδειγμα τελείας ὑποταγῆς, ἀκολουθήσας τὴν μητέρα του καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ παραμείνας παρ' αὐτοῖς, ταπεινῶς ἐργαζόμενος πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας, ἀλλ' ἀναμφιβόλως τρέφων ἐνδομύχως τὴν συναίσθησιν τοῦ προορισμοῦ του, τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἐννοήσῃ τελειότερον μετὰ τὴν βάπτισίν του.

Κυριακὴ 16 Ὀκτωβρίου.

Ἡ ὑπηρεσία Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ (Λουκ. γ'.).

Ὁ Ἰωάννης, γεννηθεὶς εἰς ἐποχὴν μεγίστης κοινωνικῆς ἐκλύσεως, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποφέρῃ τὸ θέαμα τῶν πέριξ αὐτοῦ συμβαινόντων ἄνευ διαμαρτυρίας. Ἀπεσύρθη εἰς τὴν Ἔρημον, τὴν πρὸς δυσμὰς καὶ βορρᾶν τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, χώραν γυμνήν, πετρώδη καὶ ἀποτροπιαστικήν, ἀκατοίκητον καὶ ἄμοιρον ζωῆς· ἐκεῖ ἐτρέφετο ἐκ τῶν ἀκρίδων καὶ ἐκ μέλιτος ἀγρίου, τῶν μόνων δυναμένων νὰ συντηρήσωσι τὴν ζωὴν εἰς τὴν στυγερὰν ἐκείνην ἐρημίαν.

Ἐκ τοῦ ἡσυχαστηρίου τούτου, ἐξελθὼν ὁ Ἰωάννης ἐνεφανίσθη ὡς διδάσκαλος καὶ προφήτης, ὑπομιμνήσκων τὸν μέγαν προκάτοχόν του Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην. Ἐνεφανίζετο εἰς τὴν Ἱεριχὼ καὶ τὰς ἄλλας πλησίον κώμας, κηρύττων μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐξάγνισιν τῆς ζωῆς, πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Μεσσίου. Εἰλικρινὴς καὶ ἄφοβος, ἐμπνευσμένος ὑπὸ ζήλου ἱεροῦ, ἐκαυτηρίαζε τὰς κακίας, τὴν ὑπόκρισιν, τὴν φιληδονίαν πάσης τάξεως τῆς κοινωνίας. Καὶ αὐτοὺς τοὺς διδασκάλους τῆς θρησκείας, τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, ἤλεγχε κατὰ πρόσωπον καὶ κατήσχυνε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Προθύμως δὲ καὶ διδακτικῶς συνεβούλευε τοὺς εἰλικρινῶς ἐπιθυμοῦντας νὰ ὁδηγηθῶσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς μετανοίας καὶ ἀρετῆς.

Πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ ἐνεφανίσθη ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον ἰδὼν καὶ ὡς δι' ἀποκαλύψεως φωτισθείς, ὁ Ἰωάννης κράζει: «Ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου!» Ἐκεῖ δὲ ἀμέσως κατόπιν, λαμβάνει καὶ τὴν ἐπιβεβαίωσιν, διὰ τῆς ἐξ οὐρανοῦ φωνῆς «Οὗτος ἐστὶν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα.»

Μετὰ τὴν ἐπισφράγισιν τοῦ κηρύγματος τοῦ Προδρόμου, τὸν χάνομεν ἐπὶ πολύ. Μόνον ὅταν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ὅπου τὸν εἶχε ρίψει ὁ Ἡρώδης, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, νὰ ἐρωτήσῃ ἂν αὐτὸς ἦτο πράγματι ὁ Μεσσίας, βλέπομεν ὅτι παρ' ὅλον τὸ μεγαλεῖον τοῦ χαρακτῆρός του καὶ τῆς ζωῆς του, ὁ Ἰωάννης δὲν εἶχε σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ Κυρίου ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ὅτι ὁ Κύριος τοῦτο ὑπεννόει, ὅταν εἶπεν ὅτι ὁ ἐλάχιστος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγαλήτερος Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Ὁ ἀποκεφαλισμὸς τοῦ Προδρόμου ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸν τέλος ἑνὸς ἀνδρὸς τόσον ἀφόβως ἐκθέτοντος ἑαυτὸν εἰς τὴν ἐκδίκησιν ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἤλεγχε τὰς κακίας.

Κυριακὴ 23 Ὀκτωβρίου.

Οἱ πειρασμοὶ τοῦ Χριστοῦ (Λουκ. δ'. 1-30.

Ἐποχή: Εὐθὺς μετὰ τὴν βάπτησιν. 27 μ. Χρ.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς ὁ τύπος τοῦ τελείου ἀνθρώπου, ἔπρεπε νὰ δοκιμάσῃ καὶ τοὺς πειρασμοὺς τοὺς ἀνθρωπίνους. Ὅπως ἐγνώρισε καὶ τὴν πεῖναν, τὴν δίψαν, τὸν κάματον, τοὺς πόνους τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός, τὴν ὁποίαν ἐφόρεσεν, οὕτως

ὤφειλε νὰ ὑποστῇ καὶ τὰς ψυχικὰς δοκιμασίας, οὐχὶ μόνον διὰ νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς παράδειγμα ὑψηλὸν καὶ ἐνθαρρυντικὸν τοῦ πῶς πρέπει νὰ νικῶμεν τοὺς πειρσμούς, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ δύναται νὰ συμπαθῇ εἰς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν πειρασθεὶς κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα ἡμῶν, χωρὶς ἁμαρτίας (Ἑβρ. δ'. 15).

Ὁ Διάβολος τὸν καθυπέβαλεν εἰς τριῶν εἰδῶν πειρασμούς: 1) Πειρασμὸν σωματικόν· τὸν προέτρεψε νὰ χορτάσῃ τὴν σωματικήν του πεῖναν διὰ τρόπου ἀναρμόστου εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. 2) Πειρασμὸν διανοητικόν· ἐζήτησε νὰ κεντήσῃ τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Ἰησοῦ. 3) Πειρασμὸν ψυχικόν· προσεπάθησε νὰ τὸν παρασύρῃ εἰς πρᾶξιν πνευματικῆς ματαιοδοξίας καὶ ἐπιδείξεως.

Οὕτω καὶ εἰς πάντα ἄνθρωπον ὁ Πονηρὸς ἔρχεται προσπαθῶν νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἁμαρτήσῃ, διὰ τῆς ἀφυπνίσεως τῶν σωματικῶν, τῶν διανοητικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν του ἀδυναμιῶν. Ἀλλ' ὅπως ὁ Χριστὸς ἐνίκησε τὸν Πειραστήν, δύναται ὁμοίως νὰ νικήσῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις ἀμύνεται, ὅπως ὁ Χριστός, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διὰ τῶν πνευματικῶν ὅπλων, ἅτινα παρέχει ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ

Κυριακή. 30 Ὀκτωβρίου.

Ὁ Ἰησοῦς ὁ Μέγας ἰατρὸς (Λουκ. δ.' 31—ε.' 39).

Ἐποχή: 28 μ. Χρ.

Τὸ μάθημά μας περιγράφει τὴν δρᾶσιν τοῦ Χριστοῦ κατὰ μίαν ἡμέραν σαββάτου ἐν Καπερναούμ. Ἐκήρυξεν ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ τρόπον, ὅστις ἐνεποίησεν ἔκπληξιν εἰς τοὺς ἀκροατάς του· ἐθεράπευσεν ἕνα δαιμονιζόμενον ἐν τῇ συναγωγῇ, κατόπιν ἐθεράπευσε τὴν πενθερὰν τοῦ Πέτρου, καὶ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐθεράπευσε πάντας τοὺς ἀσθενεῖς ἐκ διαφόρων νόσων, οὓς ἔφεραν πρὸς αὐτόν. Ὁλόκληρον τὴν ἐπίγειον Αὐτοῦ ζωὴν διήρχετο «εὐεργετῶν καὶ θεραπεύων πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ Διαβόλου» (Πράξ. ι.' 38).

Ἦτο ὁ μέγας ἰατρὸς τῶν σωμάτων καὶ τῶν ψυχῶν. Καὶ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν δὲν ἀπόλλυται, ἀλλ' ἔχει ζωὴν αἰώνιον (Ἰωάν. γ.' 16).

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Διήγημα τῶν ἡμερῶν τοῦ Νέρωνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

(Συνέχεια)

Ὁ Νέρων εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν πρότασιν τῆς Ποππαίας.

— «Βεβαια, βέβαια,» εἶπε· «μάλιστα πάρε σὺ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἐντελῶς εἰς τὰ χέρια σου. Σὲ ἐξουσιοδοτῶ νὰ τὸ κάμῃς. Κατηραμένον νὰ ἦναι ὁλόκληρον τὸ γένος αὐτῶν τῶν Χριστιανῶν! Νὰ ἴδῆτε τὶ θὰ τοὺς κάμω! Συνωμοτοῦν, αἴ; Ἐγὼ θὰ τοὺς δείξω! Θὰ τοὺς ρίψω εἰς τὰ ἄγρια θηρία! Θὰ τοὺς ἀλείψω μὲ πίσσαν καὶ θὰ τοὺς κάμω λαμπάδες, νὰ φωτίζουν τοὺς δρόμους!»

Ὁ Νέρων, λέγων ταῦτα, εἶχεν ἐξαφθῆ εἰς τόσην λύσσαν, ὥστε ἐφαίνετο μᾶλλον ὡς δαίμων κακοποιὸς παρὰ ὡς ἄνθρωπος, Τὸ πρόσωπόν του εἶχεν ἀλλοιωθῆ, οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραπτον ὡς ὀφθαλμοὶ μανιακοῦ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά του ἔτρε-

μὲν ἀπὸ τὸν παροξυσμὸν τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ φόβου, ὅστις τὸν εἶχεν καταλάβει. Τὰ χείλη του ἦσαν ἀφρισμένα καὶ τὰ ὀφρύδιά του ἀνεβοκατέβαινον ὅπως τὰ τῶν πιθήκων. Ἐνώπιον τῆς τοιαύτης ἐκρήξεως ὀργῆς καὶ τῶν κραυγῶν του, οἱ παρόντες αὐλικοὶ ἵσταντο τρέμοντες, διότι ἤξευρον ὅτι εἰς τοιαύτας στιγμὰς ὁ αἱμοβόρος μονάρχης δὲν ἐδίσταζε νὰ διατάξῃ τὴν θανάτωσιν ὁποιουδήποτε, τὸν ὁποῖον ἔβλεπεν ἔμπροσθέν του. Ἀκόμη καὶ ἡ Ποππαία, ἡ ὁποία ἦτο συνειθισμένη εἰς τοὺς παροξυσμούς του, ᾐσθάνθη κάποιον φόβον καὶ ἀποτροπιασμόν.

Τότε ὁ Νέρων, μὲ νεῦμα τῆς χειρός, ἀπέπεμψε τὴν αὐλήν του κραυγάζων :

— «Τιγελλῖνε, ἔλα μαζύ μου! Σὲ διατάσσω νὰ συλλάβῃς αὐτὴν τὴν Χριστιανὴν κόρην! Φρόντισε νὰ τιμωρηθοῦν ὄχι μόνον αὐτοὶ οἱ ἀχρεῖοι Χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ καθείς, ὁ ὁποῖος τοὺς προστατεύει καὶ τοὺς εὐνοεῖ! Νὰ διπλασιασθοῦν οἱ φρουροὶ τοῦ παλατίου μου! Νὰ γίνῃ ἔρευνα εἰς κάθε ὕποπτον σπίτι! Τοὺς ἀχρείους! Δὲν ἠξεύρουν ὅτι ὅποιος θελήσῃ νὰ θίξῃ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τοῦ Καίσαρος εἶναι καταδικασμένος εἰς τὴν τρομερὰν ὀργὴν τῶν θεῶν; Θὰ τους δείξω ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀθάνατος Νέρων!»

Καὶ ὁ ἔκφρυλος τύραννος, ἀφρίζων, κραυγάζων σχεδὸν ἀνάρθρως, τρικλίζων καὶ κινούμενος μὲ σπασμωδικὰς κινήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέπνεον τὸν ἀποτροπιασμὸν καὶ τὴν φρίκην, ἀπῆλθε μὲ τὸν κακοῦργον σύμβουλόν του.

Ἡ Ποππαία ἐστράφη τότε πρὸς τὴν Αἰμιλίαν, ἡ ὁποία ἵστατο κοντά της τρέμουσα καὶ ὠχρά, καὶ λέγει·

— «Ἰδού, ἔκαμα ὅ,τι μοῦ ἐζήτησες· αὐτὴ ἡ Χριστιανὴ κόρη δὲν θὰ σὲ ἐνοχλήσῃ πλέον.»

Ἀλλ' ἡ Αἰμιλία τώρα ἔτρεμε διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Μάρκου. Ἀντελήφθη πόσον ἐπίφοβος ἦτο ὁ Νέρων εἰς τὰς ἐξάψεις του καὶ πόσον εὔκολον ἦτο νὰ πέσῃ καὶ ὁ Μάρκος θῦμα τῆς ὀργῆς καὶ δειλίας τοῦ αἱμοβόρου τυράννου. Τώρα ἤρχισε νὰ μετανοῇ διὰ τὸ διάβημά της πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν, καὶ διὰ τοῦτο ἐγονυπέτησεν ἐνώπιόν της λέγουσα μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἀπὸ συγκίνησιν :

— «Σὲ εὐχαριστῶ, Μεγαλειοτάτη! Ἀλλά....»

— «Πῶς; Μετενόησες;» εἶπεν ἡ Ποππαία.

— «Ὄχι διὰ τὴν ἀθλίαν αὐτὴν κόρην· ἀλλὰ φοβοῦμαι διὰ τὸν Μάρκον. Ἂν τοῦ συμβῇ τίποτε ἐξ αἰτίας....»

— «Μὴ φοβοῦ, φιλτάτη μου. Ἐγὼ θὰ τὸν προφυλάξω ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Νέρωνος. Ἐν τούτοις ἔχει ἐχθρούς, καὶ πρὸ πάντων τὸν Τιγελλῖνον, ὁ ὁποῖος θὰ μεταχειρισθῇ ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ τὸν καταστρέψῃ. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μὲ κρατῇς ἐνήμερον, διὰ νὰ προλαμβάνω τὸν Νέρωνα. Καὶ νὰ 'πῇς εἰς τὸν Μάρκον νὰ προσέχῃ.»

Ἀλλ' ἡ Αἰμιλία δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερνικήσῃ τοὺς φόβους της διὰ τὸν ἀγαπητόν της, καὶ μὲ δυσκολίαν συνεκράτει τὰ δάκρυά της, ὅταν ἠκολούθησε τὴν αὐτοκράτειραν μεταβαίνουσαν πρὸς τὰ διαμερίσματά της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ὁ Μάρκος συνέτρωγε μέ τινας φίλους του, τοὺς ὁποίους εἶχε πρὸ ἡμερῶν καλέσει εἰς συμπόσιον. Ἡ καρδία του ἦτο βαρύθυμος καὶ δὲν ᾐσθάνετο καμμίαν διάθεσιν διὰ εὐωχίαν· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τὴν συγκέντρωσιν αὐτήν, χωρὶς νὰ φανῇ ἀφιλόξενος, καὶ οὔτε εἶχε καμμίαν εὔσχημον δικαιολογίαν διὰ νὰ τὴν ἀναβάλῃ.

Εἰς τὸ γεῦμα τοῦτο, κατὰ τὴν ἔκλυτον συνήθειαν τῆς τότε Ρωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας, εἶχε καλέσει ὄχι μόνον διαφόρους φίλους καὶ συναδέλφους του, ἀλλὰ καί τινας γυναῖκας τοῦ ἐλαφροῦ κόσμου, ἀοιδούς, χορευτρίας καὶ ἑταίρας. Ἡ πολυτέλεια τοῦ γεύματος, ἡ ἀφθονία τῶν ἐκλεκτῶν οἴνων καὶ ἡ παρουσία τῶν γυναικῶν τούτων συνετέλεσαν, ὥστε ταχέως οἱ συνδαιτημόνες νὰ περιέλθουν εἰς κατάστασιν μέθης καὶ τὸ γεῦμα, ὅπως συνήθως συνέβαινε μὲ τὰς εὐωχίας τῶν τότε Ρωμαίων, νά καταντήσῃ κραιπάλη.

Εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τῆς κτηνώδους σκηνῆς ᾐσθάνθη τόσην ἀηδίαν, ὥστε ἀφῆκε τοὺς παραπαίοντας συνδαιτυμόνας του καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ γραφεῖόν του. Οὔτε αὐτὸς ἤξευρε διατὶ τόσον ἀηδίασε σκηνάς, αἱ ὁποῖαι ἕως τώρα δὲν τῷ ἔκαμνον καμμίαν τοιαύτην ἐντύπωσιν. Ἀορίστως ὅμως ᾐσθάνετο ὅτι ἡ σκέψις τῆς σεμνῆς καὶ ἁγνῆς Χριστιανῆς κόρης, τὴν ὁποίαν εἶχεν αἰχμάλωτον, τὸν ἔκαμνε νὰ ἀποστρέφεται πλέον τὰς ἀσέμνους καὶ ζωώδεις διασκεδάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἄλλοτε εὕρισκεν εὐχαρίστησιν. Ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ποῦ ἔγκειται ἡ μαγικὴ ἐπιρροὴ τῆς κόρης ἐκείνης. Ἀληθῶς ἦτο ὡραία· ἀλλ' ὁ Μάρκος ἐγνώριζε δέκα ἄλλας γυναῖκας τῆς Ρώμης ὡραιοτέρας αὐτῆς. Δὲν ἦτο λοιπὸν ἡ ὡραιότης τῆς Βιργινίας· ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ ἁγνότης της, διότι καὶ ἡ ὡραία Αἰμιλία ἦτο κόρη μὲ ἁγνὴν καὶ εὐγενῆ ψυχήν. Κάτι ἄλλο ἔδιδεν εἰς τὴν Χριστιανὴν κόρην ἕνα θέλγητρον καὶ μίαν ἐπιβολήν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον αἱ ἄλλαι γυναῖκες τῆς γνωριμίας τοῦ Μάρκου. Μήπως ἦτο ἡ θρησκεία της — αὐτὴ ἡ μυστηριώδης νέα θρησκεία τοῦ Ἐσταυρωμένου, περὶ τῆς ὁποίας τόσα καὶ τόσα ἐλέγοντο τερατώδη καὶ δυσφημιστικά;

Αἴφνης ὁ Μάρκος ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἴδῃ πάλιν τὴν Βιργινίαν καὶ νὰ συνομιλήσῃ μαζύ της, διὰ νὰ ἐννοήσῃ καλήτερον ποῦ ἔγκειται ἡ μεγάλη ἕλξις, τὴν ὁποίαν ἤσκει ἡ ἁπλῆ αὕτη κόρη ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκτύπησεν ἕνα κωδωνα καὶ παρουσιάσθη ἀμέσως ὁ ὑπηρέτης του. Εἰς αὐτὸν ὁ Μάρκος εἶπε:

— «Πήγαινε νὰ φέρῃς ἐδῶ τὴν Χριστιανήν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ὑπὸ κράτησιν».

Μετ' ὀλίγα λεπτά, ἡ θύρα ἤνοιξε πάλιν καὶ ἐφάνη ἡ Βιργινία, φέρουσα ἅλυσσον εἰς τὰς χεῖράς της καὶ συνοδευομένη ἀπὸ ἕνα στρατιώτην. Ὁ Μάρκος ἐτινάχθη.

— «Ποῖος τῆς ἔβαλε τὴν ἅλυσσον αὐτήν;» ἠρώτησε τὸν στρατιώτην μὲ ὀργήν.

— «Κατὰ διαταγὴν τοῦ ἀρχιφύλακος, κύριε διοικητά, μήπως μᾶς δραπετεύσῃ καὶ πάλιν,» ἀπήντησεν ὁ στρατιώτης.

— «Γρήγορα λύσατέ την!» διέταξεν ὁ Μάρκος.

Ἀφοῦ ἐξετελέσθη ἡ διαταγὴ αὕτη καὶ ἀπεχώρησαν οἱ ὑπηρέται, ὁ Μάρκος, προσφέρων εἰς τὴν Βιργινίαν κάθισμα, τῆς εἶπε μὲ τόνον βαθέος σεβασμοῦ :

— «Κυρία μου, ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν προσβολὴν αὐτὴν τῶν στρατιωτῶν μου. Οὔτε γνῶσιν αὐτῆς εἶχα, οὔτε θὰ ἐπιτρέψω νὰ σὲ κακομεταχειρισθοῦν».

Ἡ κόρη, μὲ ἠρεμίαν καὶ γλυκύτητα, ἀλλὰ καὶ μὲ καταφανῆ μελαγχολίαν,ἀπήντησε :

— «Κύριε διοικητά, δὲν ζητῶ οὔτε θέλω καμμίαν χάριν διὰ τὸν ἑαυτόν μου. Ὅ,τι ὑποφέρουν οἱ ἀδελφοί μου, θέλω καὶ ἐγὼ νὰ ὑποστῶ.»

Ἡ καρδία τοῦ Μάρκου ᾐσθάνθη ζωηρὸν παλμὸν θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ὡραίαν κόρην, ἥτις τόσον ἡρωϊκῶς, ἀλλὰ καὶ μὲ τόσην πρᾳότητα, ὑπερησπίζετο τοὺς ὁμοθρήσκους της. Καὶ ἔμεινε σιωπηλὸς κυττάζων αὐτὴν μὲ τόσον πόθον καὶ συγκίνησιν, ὥστε ἡ Βιργινία στενοχωρηθεῖσα εἶπεν ἐπὶ τέλους :

— «Διατί μὲ ἐκάλεσες, κύριε διοικητά ;»

Ὁ Μάρκος ἀνετινάχθη. Εἶχε λησμονήσει τὸν σκοπὸν τῆς προσκλήσεως τῆς κόρης, βλέπων τὴν καλλονὴν καὶ τὴν χάριν της. Καὶ πρὸς στιγμὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησίν της. Ἐπὶ τέλους τῇ εἶπεν·

— «Ἤθελα νὰ συνομιλήσωμεν ὀλίγον, κυρία, ἐὰν δέχεσαι».

— «Πῶς δύναμαι νὰ μὴ δεχθῶ, ἀφοῦ σὺ εἶσαι ὁ δεσμοφύλαξ μου ;» ἀπήντησεν ἡ Βιργινία.

— «Δεσμοφύλαξ, ναί, ἀλλὰ παρὰ τὴν θέλησίν μου. Δυστυχῶς δὲν ἔχω τὴν δύναμιν ἢ τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀπολύσω οὔτε σὲ οὔτε τοὺς ἄλλους κρατουμένους, διότι εἶμαι καὶ ἐγὼ ὑπηρέτης τοῦ νόμου . .»

— «Τοὐλάχιστον, ἄφησέ με νὰ μείνω μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους ἐκεῖ κάτω.»

— «Πῶς νὰ σὲ ἀφήσω ἐκεῖ ; Ἐσὺ τόσον νέα, τόσον ὡραία, τόσον τρυφερά....»

— «Ἐὰν ἦμαι νέα, ἠμπορῶ νὰ ὑποφέρω καλήτερα τὰς κακουχίας τῆς φυλακῆς ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους ἀσθενεῖς καὶ γέροντας, ποῦ κρατοῦνται ἐκεῖ. Καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑποστῶ τὰ πάντα χάριν τοῦ Κυρίου μου ,» εἶπεν ἡ κόρη ὑψώνουσα τοὺς ὀφθαλμούς της πρὸς τὸν οὐρανόν.

— «Τοῦ Κυρίου σου ! Περὶ τίνος ὁμιλεῖς ;»

— «Περὶ Ἐκείνου, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅστις ἀπέθανε διὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν ὁ κόσμος !»

— «Κυρία, δὲν σὲ ἐννοῶ. Εἶσαι Χριστιανή ; Ὁμολόγησε τὴν ἀλήθειαν χωρὶς φόβον ἀπὸ ἐμέ, διότι ἐγὼ οὐδέποτε θὰ μαρτυρήσω ἐναντίον σου.»

— «Βεβαίως, εἶμαι Χριστιανή ! »

— «Εἰπέ μου περὶ τῆς θρησκείας αὐτῆς . »

— «Θέλεις πράγματι νὰ ἀκούσῃς ; » ἠρώτησεν ἡ Βιργινία, μὲ τόνον ζωηρόν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἔλαμψαν ὡς ἀστέρες μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως φωτίσῃ καὶ πείσῃ τὸν νέον τοῦτον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπὸ τῆς πρώτης συναντήσεώς των εἶχεν αἰσθανθῆ τόσην συμπάθειαν. Ὦ ! ἐὰν κατώρθωνε νὰ τὸν ὁδηγήσῃ πρὸς τὸν Σωτῆρα ! Ὁποία εὐτυχία !

— «Βεβαίως, κυρία, ἤθελα νὰ μάθω τὰ περὶ τοῦ νέου αὐτοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον σεῖς λατρεύετε,» ἀπήντησεν ὁ Μάρκος συγκεκινημένος καὶ γοητευμένος μὲ τὸ γλυκὺ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἐδείκνυεν ἡ στάσις καὶ τὸ βλέμμα τῆς κόρης.

— «Ἄκουσον, λοιπόν, κύριε διοικητά, τὴν ὡραιοτέραν καὶ ὑψηλοτέραν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισέ ποτε ὁ κόσμος. Σὺ εἶσαι ἰσχυρὸς καὶ πλούσιος, ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ὑπερήφανος καὶ κοινωνικός· ἐγνώρισες πολλὰ πράγματα καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους. Πρέπει νὰ γνωρίσῃς καὶ ἕνα ἄνθρωπον· ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἡ ἐξοχωτέρα καὶ εὐγενεστέρα ὕπαρξις, ἥτις ἔζησε ποτὲ εἰς τὸν κόσμον, καὶ εἴθε νὰ ἠμπορέσω νὰ σοὶ παραστήσω ὅλον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν του!»

Καὶ ἤρχισεν ἡ ἀθῴα κόρη νὰ διηγῆται τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ἀρχίσασα ἀπὸ τὴν γέννησίν Του, τὴν ὁποίαν ὕμνησεν ὁ ἀγγελικὸς χορὸς ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, μέχρι τῆς ἀγωνίας τοῦ κήπου τῆς Γεθσημανῆ καὶ τῆς φοβερᾶς τραγῳδίας τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ Μάρκος ἤκουεν, ἀκίνητος καὶ προσεκτικός. Κατ' ἀρχὰς ἤθελε μόνον νὰ ἀκούῃ τὸν γλυκὺν ἦχον τῆς ἀγαπητῆς φωνῆς, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἤρχισε νὰ συγκινῆται ἀπὸ τὴν ἀφήγησιν, τὴν ὁποίαν διέπνεε ἡ φλογερὰ πίστις καὶ πεποίθησις τῆς κόρης. Καὶ ἕωσοῦ τελειώσῃ, τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀκουσίως ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του.

Αἴφνης ἠκούσθη θόρυβος καὶ ποδοβολητὸς εἰς τὸν διάδρομον, καὶ ὁ Μάρκος ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ μισητοῦ Τιγελλίνου, ὅστις ἔλεγε μεγαλοφώνως εἰς τοὺς στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι ἐφύλαττον τὰ δωμάτια τοῦ διοικητοῦ:

— «Ἐν ὀνόματι τοῦ Καίσαρος, ἀνοίξατε!» Καὶ ἡ θύρα ἤνοιξε καὶ εἰσῆλθεν ὁ εἰδεχθὴς στρατοπεδάρχης, κρατῶν ἔγγραφον διαταγὴν καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ Νέρωνος καὶ λέγων:

— «Κύριε διοικητά, κατὰ διαταγὴν τοῦ Καίσαρος ἔρχομαι νὰ παραλάβω τὴν Χριστιανὴν κόρην Βιργινίαν!» Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς ἀκολούθους του εἶπεν:

— «Ἰδοὺ αὐτή! Συλλάβετέ την καὶ πηγαίνετέ την εἰς τὸ πραιτώριον!»

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΗΛΗ ΙΕΡΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Ἐν Κων)πόλει 4 Ἰουνίου 1922

Κύριε Συντάκτα τοῦ «Ἀστέρος.»

Ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς νέους τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἢ νέους Χριστιανικῶν οἰκογενειῶν νὰ ἔχουν θρησκευτικὰς ἀμφιβολίας; Δὲν σᾶς φαίνεται φυσικὸν διὰ κάθε νέον ποῦ σκέπτεται, νὰ ἔχῃ ἀμφιβολίας εἰς διάφορα θρησκευτικὰ ζητήματα;

Ἀναγνώστης.

Ἡ ἀνωτέρω ἐρώτησις, ὡς βλέπουν οἱ ἀναγνῶσταί μας, εἶναι πολὺ σπουδαία

λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν ἀμφιβολιῶν κατὰ τὴν ἐποχήν μας. Ὑπὸ μίαν ἔποψιν, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἐδόθη πλήρης ἐλευθερία ἐρεύνης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ πάντα τὰ ζητήματα ἐξητάσθησαν καὶ ἐξωνυχίσθησαν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃ τις ἀμφιβολίας.

Ἀλλ' ὑπὸ μίαν ἄλλην ἄποψιν, καθ' ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ περιορίσῃ τὴν ἐρευνητικὴν τάσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, εἶναι φυσικὸν νὰ γεννῶνται ἀμφιβολίαι· τὰς ἀμφιβολίας δὲ ταύτας ἔχει καθῆκον ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων καὶ εὐαγγελιστῶν της νὰ διαλύσῃ διαφωτίζουσα μετὰ πειστικότητος τοὺς ἀμφιβάλλοντας.

Ἡ δευτέρα αὕτη ἄποψις ἐπικυροῖ μίαν μεγίστης σπουδαιότητος ἀλήθειαν, ὅτι δηλ. ἡ Χριστιανικὴ βεβαιότης δὲν εἶναί τι κληρονομικὸν ἀλλ' ἀτομικόν, καὶ ἐπομένως ἡ πίστις τοῦ πατρὸς καὶ ἡ πεποίθησις αὐτοῦ εἰς τὰς εὐαγγελικὰς ἀληθείας δὲν δύναται νὰ μεταδοθῇ εἰς τὰ τέκνα του, ἀλλ' ἀποκτᾶται ὑπὸ τούτων διὰ προσωπικῆς μελέτης καὶ προσευχῆς. Ἔπειτα πρέπει ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν λειτουργῶν της νὰ διευκρινίζῃ κάθε ζήτημα συμφώνως πρὸς τὰς γενομένας προόδους εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην ἐν γένει.

Ὡς Εὐαγγελικοὶ Χριστιανοὶ πιστεύομεν ἀκραδάντως, ὅτι ὁλόκληρος ὁ κύκλος τῶν γνώσεών μας, θρησκευτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν, εὑρίσκεται ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ, διότι ὄπισθεν ἀμφοτέρων ὑπάρχει πάντοτε ἡ πηγὴ πάσης γνώσεως καὶ ἡ πηγὴ πάσης ἀποκαλύψεως, ἥτις εἶναι ὁ Θεός.

Μίαν ἀκόμη παρατήρησιν. Αἱ ἀμφιβολίαι, τὰς ὁποίας θεωροῦμεν ὡς φυσικὸν πρᾶγμα, δέον νὰ ἦναι εἰλικρινεῖς· πρέπει δηλ. οἱ ἀμφιβάλλοντες νὰ μὴ ἀμφιβάλλουν ἐκ πνεύματος ἀντιλογίας ἢ πειραματισμοῦ, ἀλλὰ διότι θέλουν νὰ φωτισθοῦν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων καὶ ὅταν τοῖς δίδωνται ἐπαρκεῖς καὶ ἱκανοποιητικαὶ λύσεις νὰ πείθωνται εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ὀφείλουν δὲ ἐπίσης νὰ λάβουν ὑπ' ὄψει τὸ περιωρισμένον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Πολλὰ ζητήματα ἐννοοῦμεν διὰ τῆς πίστεως, ὄχι μόνον θρησκευτικὰ ἀλλὰ καὶ φυσικὰ καὶ κοσμικά· ὥστε τὸ πλῆρες ἐφ' ὅλων τούτων φῶς θὰ διαχυθῇ, ὅταν ἀρθῇ ἡ ἀχλύς, ἡ καλύπτουσα τοὺς ὀφθαλμούς μας, δηλ. ὅταν θὰ ἴδωμεν τὸν Κύριον πρόσωπον πρὸς πρόσωπον.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

— ***Ὁ μέγας Ἀμερικανὸς κατασκευαστὴς αὐτοκινήτων Φὸρδ*** εἰς μίαν συνέντευξίν του εἰς Ἀμερικανικὴν ἐφημερίδα τελευταίως ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν Βασιγκῶνι Συνδιασκέψεως περὶ ναυτικοῦ ἀφοπλισμοῦ εἶπεν· «Ἐὰν τὰ ἔθνη τῆς γῆς συμφωνήσουν νὰ ἀφοπλισθοῦν ναυτικῶς ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ ἀγοράσω ὅλους τοὺς πολεμικοὺς στόλους τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ μετάλλου καὶ νὰ τοὺς μετατρέψω εἰς αὐτοκίνητα καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα. Ἂς μὴ βυθίσουν οὔτε ἓν θωρηκτόν, Εἶναι ἔγκλημα νὰ βυθίζουν τέτοια μέταλλα, τὰ ὁποῖα εἶναι τόσον χρήσιμα καὶ τόσον ἀναγκαῖα δι' εἰρηνικὰ ἔργα τοῦ κόσμου. Ὅσα λοιπὸν πολεμικὰ πλοῖα ἀποφασίσουν τὰ διάφορα Κράτη νὰ καταργήσουν, εἶμαι πρόθυμος καὶ ἱκανὸς νὰ τὰ ἀγοράσω ἀμέ-

σως τοῖς μετρητοῖς. Τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ ἐκποιήσουν ὅλα τὰ ἔθνη τοὺς πολεμικούς των στόλους ὁλοκλήρους. Τί τοὺς θέλουν ; Ἰσχυρίζονται ὅλα τὰ Κράτη ὅτι δὲν θέλουν νὰ διατηρήσουν στόλους εἰμὴ μόνον διὰ τὴν ὑπεράσπισίν των. Ἐὰν καταργηθοῦν ὅλων τῶν ἐθνῶν οἱ στόλοι, τότε δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη ὑπερασπίσεως, ἀφοῦ δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον κανεὶς φόβος ἐπιθέσεως. Διὰ τῆς καταργήσεως ὅλων τῶν πολεμικῶν στόλων οἱ λαοὶ θὰ ἀνακουφισθοῦν τεραστίως ὑπὸ φορολογικὴν ἔποψιν. Καὶ διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τόσων κολοσσιαίων ποσῶν μετάλλου εἰς βιομηχανικὴν παραγωγὴν θὰ λυθῇ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα καὶ τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἐργατῶν, οἱ ὁποῖοι σήμερον εὑρίσκονται χωρὶς ἐργασίαν εἰς ὅλα τὰ κράτη, θὰ εὕρουν ἐργασίαν καὶ ἡσυχίαν καὶ εὐημερίαν. Ἀλλ᾽ ὁ ναυτικὸς ἀφοπλισμὸς πρέπει νὰ ἦναι παγκόσμιος καὶ ὁλοκληρωτικός. Δὲν πρέπει νὰ διατηρηθῇ οὔτε ἓν πολεμικὸν πλοῖον πουθενά· ἄλλως ἂν μείνῃ εἰς ἕκαστον κρᾶτος ἕνας μικρὸς στόλος, πάλιν θὰ καταλήξωμεν γρήγορα εἰς τοὺς μεγάλους στόλους καὶ ἔτσι ὁ κόσμος δὲν θὰ γνωρίσῃ ποτὲ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐημερίαν.»

— ***Κληρικοὶ ὡς ἐργάται καὶ ἐργάται ὡς ἱεροκήρυκες.*** Εἰς τὴν Βοστώνην ἐσχάτως αἱ ἐργατικαὶ ἑνώσεις εἰρωνεύθησαν τοὺς ἱεροκήρυκας τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν ὅτι κηρύττουν περὶ τοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος χωρὶς νὰ γνωρίζουν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἐκ τῶν ἔνδον τὴν ζωὴν καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου. Εἰς τὰς εἰρωνείας ταύτας οἱ ἱεροκήρυκες ἀπήντησαν προσφερόμενοι νὰ ἐργασθοῦν ὡς ἐργάται καὶ νὰ παραχωρήσουν τοὺς ἄμβωνας τῶν ἐκκλησιῶν εἰς ἐργατικούς, διὰ νὰ ἐκθέσουν αὐτοὶ τὰ περὶ τῶν ἐργατικῶν ζητημάτων. Ἡ προσφορὰ ἐγένετο δεκτὴ καὶ μίαν ἡμέραν δεκαπέντε ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἱεροκηρύκων καὶ ποιμένων τῶν ἐν Βοστώνῃ ἐκκλησιῶν ἐφόρεσαν ***μπλοῦζες*** καὶ παρουσιάσθησαν ὡς ἐργάται εἰς διάφορα ἔργα μὲ τὴν εἰδικὴν συγκατάθεσιν τῆς ἐργατικῆς συνομοσπονδίας. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἐτοποθετήθησαν εἰς μίαν ἀτμοκίνητον ἐξορυκτικὴν μηχανὴν (φαγάναν), ἡ ὁποία ἔσκαπτε τὰ θεμέλια δι' ἕνα οὐρανοξύστην· ἄλλοι ἐχρησιμοποιήθησαν νὰ κουβαλοῦν «λάσπην» καὶ τοῦβλα ἐπάνω εἰς σκαλωσιές, ἄλλοι ὡς χρωματισταί, ἄλλοι εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἔργα. Εἰργάσθησαν δὲ ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας μὲ ζῆλον, ὅστις ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐργατικὸν κόσμον Τὴν δὲ ἑπομένην Κυριακὴν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄμβωνας τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Βοστώνης ὡμίλησαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐργατικῶν ἑνώσεων περὶ τῶν ἐργατικῶν ζητημάτων, ὅπως τὰ ἀντιλαμβάνονται οἱ ἐργάται. Τὸ πείραμα εἶχε μεγάλην ἐπιτυχίαν καὶ ἔφερεν ἀμέσως εἰς στενωτέρας καὶ ἐγκαρδιωτέρας σχέσεις τὸν ἐργατικὸν κόσμον μὲ τὰς ἐκκλησίας. Ἀμφότερα τὰ μέρη ἐγνωρίσθησαν μετ' ἀλλήλων καλλίτερα καὶ ἀπέβαλον μερικὰς παρεξηγήσεις καὶ ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις περὶ ἀλλήλων.

Τὸ ἡμέτερον περιοδικόν, ὡς θρησκευτικὸν καὶ ἠθικοκοινωνικόν, ἀπέφυγε μέχρι τοῦδε πᾶσαν ἀρθρογραφίαν πολιτικῆς φύσεως. Ἀλλὰ θὰ ἦτο γελοία σχολαστικότης καὶ παράλειψις ἱεροῦ καθήκοντος ἐκ μέρους μας, ἂν παρηρχόμεθα ἐν σιωπῇ τὴν τραγικὴν συμφοράν, ἥτις πλήττει τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνισμόν, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ παρὸν τεῦχος τίθεται ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου,

Ἡ καταστροφὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι τὸ τρομερώτερον γεγονὸς ἐν τῇ μακρᾷ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι τρομακτικωτέρα καὶ ἀπὸ τὴν κοσμοϊστορικὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὸ ἔτος 1453, διότι αὕτη ἐπὶ τέλους ἦτο μία πόλις, ἥτις ἔπεσεν ἐνδόξως μετὰ ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν δύο μηνῶν ἐναντίον ἀσυγκρίτως ἰσχυροτέρου ἐχθροῦ· ἐνῷ ἐδῶ πρόκειται

περὶ ἐξοντώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ μιᾶς ὁλοκλήρου χώρας ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν, καὶ τῆς διαλύσεως ἑνὸς πολυαρίθμου καὶ ἀξιομάχου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ὑπὸ ἐχθροῦ διαθέτοντος πολὺ μικροτέρας δυνάμεις, εἰς δὲ τὴν τρομερὰν ὑλικὴν καὶ ἐθνικὴν καταστροφὴν προστίθεται τὸ στίγμα μιᾶς μεγίστης ἐθνικῆς ἀτιμώσεως.

Δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ στιγμὴ τοῦ νὰ ζητηθοῦν αἱ εὐθύναι τῆς συμφορᾶς ταύτης: Σήμερον πρέπει νὰ συντονισθοῦν ὅλαι αἱ δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι τοῦ Ἔθνους ὅπως περισωθῇ ὅ,τι ἀπέμεινεν ἐκ τῆς καταστροφῆς. Ταχέως θὰ ἔλθη ἡ ὥρα, ὅτε τὸ Ἔθνος θὰ ζητήσῃ λόγον παρ' ἐκείνων, οἵτινες εἶναι οἱ αἴτιοι καὶ οἱ δημιουργοὶ τοῦ φρικώδους τούτου κλυδωνισμοῦ, καὶ βεβαίως θὰ φανῇ (καὶ πρέπει νὰ φανῇ) ἀμείλικτον εἰς τὴν τιμωρίαν αὐτῶν.

Σήμερον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ πίωμεν μέχρι τρυγὸς τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἀτιμώσεως. Ὀφείλομεν νὰ καταβάλωμεν τὴν ὑψίστην προσπάθειαν ὅπως σώσωμεν τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν, διότι καὶ αἱ χῶραι αὗται διατρέχουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ὀφείλομεν νὰ προβῶμεν εἰς πᾶσαν θυσίαν διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν μυριάδων ἀθῴων θυμάτων, ἅτινα κατέστρεψεν ἡ ἀπίστευτος πολιτικὴ μωρία τοῦ λαοῦ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἀχαρακτήριστος ἀναισθησία τῶν ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπιστεύθημεν τὰς τύχας τοῦ Ἔθνους.

Αἱ μεγάλαι ψυχικαὶ ἀρεταὶ δεικνύονται εἰς τὰς μεγάλας συμφοράς. Ἂς δείξωμεν εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ὅτι καὶ ἂν ἐσφάλομεν πολιτικῶς, εἴμεθα ὅμως ἀκόμη ἔθνος ἀντάξιον τῆς μακραίωνος ἐνδόξου ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος, ὅπερ φέρομεν.

— Τετρακοσίους καὶ πλέον συνδρομητὰς εἶχε τὸν παρελθόντα μῆνα ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν μας εἰς τὸ μέτωπον. Σήμερον δὲν γνωρίζομεν πόσοι καὶ ποῖοι ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ποῦ εὑρίσκονται. Τοὺς παρακολουθοῦμεν νοερῶς μὲ ἰδιαίτερον πόνον, καθότι ἀπετέλουν τὴν πνευματικήν μας οἰκογένειαν ἐκεῖ πέραν τοῦ Αἰγαίου. Εὐχόμεθα ὁλοψύχως νὰ διεσώθησαν ἐκ τῆς τρομερᾶς καταιγίδος καὶ τοὺς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον περὶ τῶν νέων των διευθύνσεων. Ὁ δὲ Κύριος τῶν οἰκτιρμῶν εἴθε νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς καὶ παρήγορος καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἅπαντα τὰ θύματα, ὅσα ἐπέζησαν τῆς ἀφάτου ταύτης ἐθνικῆς δοκιμασίας!

— Εἰς τοὺς ζητοῦντας παρ' ἡμῶν σειρὰς τοῦ «Ἀστέρος» τοῦ ἔτους 1921, δηλοῦμεν ὅτι δὲν διαθέτομεν πλέον τοιαύτας σειράς. Ἡ δὲ ἀνατύπωσις τῶν τευχῶν ἐκείνων ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις εἶναι δύσκολος, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελον συγκεντρωθῇ τοὐλάχιστον 500 αἰτήσεις, ἡ δὲ πληρωθησομένη τιμὴ θὰ ἦτο τοὐλάχιστον δρ. 6 διὰ τὰ 6 τεύχη τῆς ἑξαμηνίας ἐκείνης.